

17

**Millî Mücadele
Tarihinde Bir Hatırat:
Mülâzım-ı Evvel Osman
Muzaffer'in (Koçaşoğlu)
Defteri**

**A Memoir from
the National Struggle:
The Diary of Corporal
Osman Muzaffer
(Koçaşoğlu)**

Kemal Çelik

Millî Mücadele Tarihinde Bir Hatırat: Mülâzım-ı Evvel Osman Muzaffer'in (Koçaşoğlu) Defteri

Kemal Çelik*

Özet

Bu çalışmada, Osman Muzaffer Koçaşoğlu'nun hatıra defterinden Millî Mücadele yıllarını yansıtan satırlar aktarılacaktır. Koçaşoğlu, 1889 (Hicri 1305) yılında Mersin'in Kerimler Köyünde doğan, ailesi Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Yörük-Türkmen Koçaş kabilesinden bir isimdir. Adana Öğretmen Okulundan 1910'da öğretmen olarak mezun olan ve ilk öğretmenlik görevini Adana'nın (şimdi Osmaniye'nin) Kadirli İlçesinde Başöğretmen olarak yapan Osman Muzaffer, iki yıl sonra da Mersin Bahçe Mahallesi ilkokulu Başöğretmenliğine atanmıştır. 7 Şubat 1914'te İstanbul Yedek Subay Talimhahına sevk edilen, daha sonra 49. Alay, 139. Tümen, 2. Tabur, 5. Bölük Komutanlığına atanarak Kafkas Cephesine gönderilen, 1 Ocak 1915'te asteğmenliğe, 28 Temmuz 1916'da da teğmenliğe terfi ettirilen Osman Muzaffer Bey'in bundan sonrasında eşkiya takibi, çete cezalandırması özel görevleri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini takiben, terhis edilerek memleketi Mersin'e dönen Osman Muzaffer Bey, Çukurova'nın Sağ Cenah (Mersin) Cephesi'ndeki muharebeleri ve diğer olayları hatıratında oldukça ayrıntılı bir şekilde yazmıştır. Çukurova Sağ Cenah Cephesi'nde Fransızlara ve Ermenilere karşı, Kuvâ-yı Milliye'nin oluşmasından itibaren, bizzat kendisinin de katıldığı muharebelerin sona ermesine kadar cereyan eden gelişmelerle ilgili bilgilere hatıratında yer vermiş olması, bu hatıratın önemini daha da arttırmaktadır. Adana Cephesi Sağ Cenah (Mersin) Mıntıkası Alsancak Müfrezesi Komutanı olan Üsteğmen Osman Muzaffer Koçaşoğlu tarafından yazılmış veya yazdırılmış olduğunu düşündüğümüz ve içinde özellikle Kuvâ-yı Milliye faaliyetleri hakkında kimi detayları bulabildiğimiz bu defterin, Mücadele yıllarından birkaç yıl sonra yazıldığı anlaşılmaktadır. Muntazaman tutulmuş bir hatıra defteri olmasa da olayları daha çok sıcakken ve birinci ağızdan aktaran bu defterin detaylarının bilinmesi, Millî Mücadele'nin küllî tarihi açısından anlamlı olacaktır, kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler

Osman Muzaffer Koçaşoğlu, Mersin, Ermeniler, Fransızlar, Kuvâ-yı Milliye

---

* Prof. Dr., kemalcel01[at]gmail.com, ORCID: 0000-0002-5259-9911

A Memoir from the National Struggle: The Diary of Corporal Osman Muzaffer (Koçaşoğlu)

Abstract

In this study, lines reflecting the years of the National Struggle will be quoted from Osman Muzaffer Koçaşoğlu's memoirs. Koçaşoğlu was born in 1889 (Hijri 1305) in Kerimler Village, Mersin. His family belonged to the Yörük-Turkmen Koçaş tribe who migrated to Anatolia from Central Asia. He graduated from Adana Teacher Training School in 1910. He worked as a head teacher in Kadirli District of Adana for the first time. On February 7, 1914, he was transferred to Istanbul Reserve Officer Training Corps. He was assigned to the 49th Regiment, 139th Division, 2nd Battalion, 5th Company Command and sent to the Caucasus Front. He was promoted to second lieutenant on January 1, 1915, and to lieutenant on July 28, 1916. During this period, Osman Muzaffer Bey had special duties such as bandit pursuit and gang punishment. Following the end of the First World War, he was demobilized and returned to his hometown Mersin. Osman Muzaffer Bey wrote about the battles and other events on the Mersin Front of Çukurova in his memoirs in great detail. In his memoirs, he included information about the developments that took place on the Çukurova Mersin Front against the French and Armenians, from the formation of the Kuvâ-yı Milliye (National Forces) until the end of the battles in which he participated. In this respect, the memoir is very important. This diary, written or dictated by First Lieutenant Osman Muzaffer Koçaşoğlu, the commander of the Mersin District Alsancak Detachment, contains detailed information about the activities of the Kuvâ-yı Milliye. This diary was written a few years after the years of struggle. Although it is not an organized memoir, it would be meaningful to know the details of this notebook, which conveys the events in the first person, in terms of the overall history of the National Struggle.

Keywords

Osman Muzaffer, Mersin, Armenian, Français, Kuvâ-yı Milliye

1. Giriş: Anı Defterinin Yazarı Osman Muzaffer Koçaşoğlu Hakkında

Babası Hacı Hüseyin Ağa, zamanının uygar şahsiyetlerinden biridir. Tek erkek evladı olan Osman Senai (sonradan) Muzaffer'i okutmaya karar vererek Mersin'e yerleştirmiştir. Toros Dağı eteklerindeki köyünden çarıkla yola çıkarak ağır şartlar içinde başladığı ilk öğrenimi sonrasında, Adana Öğretmen Okuluna kaydettirilen Osman Muzaffer, bu öğreniminde de başarı göstermiş ve 1910'da¹ öğretmen olarak mezun olmuştur. Hacı Hüseyin, Osman Muzaffer'i o dönemin ileri gelen ve saygı gören ağalarından biri olan Keloğlu Beyi Derviş Ağa'nın kızı ve Hacı Yakup Ağa'nın torunu Cennet Hanımla evlendirmiştir.

O güne kadar hayatı çetin mücadelelerle geçen Osman Muzaffer, bu defa ülkenin içinde bulunduğu zorlu şartlarda, ilk öğretmenlik görevini Adana'nın Kadirli İlçesi İlkokulu Başöğretmeni olarak yapmış, burada iyi bir çevre edinmiştir. İki yıl sonra da Mersin Bahçe Mahallesi İlkokulu Başöğretmenliğine atanmıştır. Birinci Dünya Savaşı başladığında Türkiye çok büyük sorunlar yaşamaktadır.

Osman Muzaffer, 7 Şubat 1914'te² İstanbul Yedek Subay Talimgahına sevk edilmiş, eğitimini tamamlayıp bir süre Kartal Depo Alayında görev yapmıştır. Daha sonra 49. Alay, 139. Tümen, 2. Tabur, 5. Bölük Komutanlığına atanarak Kafkas Cephesine gönderilmiştir. 1 Ocak 1915'te asteğmenliğe, 28 Temmuz 1916'da da teğmenliğe terfi ettirilmiştir.³

Rusların Birinci Dünya Savaşı'ndan çekilmesi üzerine, 1 Haziran 1917'de, İstanbul'a sevk edilen ve oradan da Manisa'ya gönderilen Osman Muzaffer, 21 Kolordu 37. Tümen 175. Alay 2. Tabur 6. Bölük Komutanı olarak Muğla, Milas, Söke, Nazilli, Bozdoğan, Çine, Aydın ve Koçarlı taraflarında eşkiya takibiyle görevlendirilmiştir. Milas'ta Kara Hüseyin, Bozdoğan'da Koca Mustafa çeteleri ile çok sayıda çatışmaya girişmiştir. Kara Hüseyin Çetesinin cezalandırılması (tenkili) ve yok edilmesinde (imhasında) başarılı olmuştur.

1 Aralık 1919'da⁴ Balıkesir-Susurluk çevresindeki asilerin cezalandırılması için görevlendirilen Osman Muzaffer, Balıkesir Merkez Komutanı olarak görev yapmıştır. Susurluk'ta Padişah ve İstanbul Hükümeti tarafından eşkiya tenkiline memur edilen Ahmet Anzavur⁵ ile tanışmıştır. Daha sonra terhis edilerek memleketi olan Mersin'e gelmiştir.

¹ O. Muzaffer Koçaşoğlu, "Hatıra Defteri", s. 5'te ve kızı İclal TAN tarafından verilen bilgiye göre, Adana Öğretmen Okulundan 1910'da mezun olmuştur; "Mücahitleri Tanıyalım" *Kuvâ-yı Milliye*, Yıl: 2, Sayı: 19, s. 15'te ise mezuniyet yılı 1912 olarak geçmektedir.

² O. Muzaffer Koçaşoğlu, "Hatıra Defteri", s. 5; "Mücahitleri Tanıyalım". *Kuvâ-yı Milliye*, Yıl: 2, Sayı: 19, s. 15'te ise, İstanbul Yedeksubay Talimgahına gidiş tarihi 27 Şubat 1914 olarak gösterilmiştir.

³ BK. EK-1, O.M.K.oğlu'nun Kafkas ve Afyon cepheleeri görev ve terhis tahsisatını bildirir belge.

⁴ Burada geçen tarih 1 Aralık 1919 değil, 1 Aralık 1918 olmalıdır.

⁵ Eşkiya olarak belirtilen bu isyancılar Birinci Dünya Savaşı'nın yeni sona erdiği dönemlerde büyük olasılıkla firari ve başıbozuk askerler olup, bunları tenkil görevi Osmanlı Hükümeti tarafından Ahmet Anzavur'a verilmiştir.

Osman Muzaffer, Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini takiben, terhis edilerek memleketi olan Mersin'e döndüğünü belirttikten sonra, asıl olarak, Çukurova'nın Sağ Cenah (Mersin) Cephesi'ndeki muharebeleri ve diğer olayları oldukça ayrıntılı bir şekilde yazmıştır. Çukurova Sağ Cenah Cephesi'nde Fransızlara ve Ermenilere karşı, Kuvâ-yı Milliye'nin oluşmasından itibaren, bizzat kendisinin de katıldığı muharebelerin sona ermesine kadar cereyan eden gelişmelerle ilgili bilgilere hatıratında yer vermiş olması, bu hatıratın önemini daha da arttırmaktadır.

Mondros Mütarekesi'nden sonra, Fransızların Mersin ve Adana çevresini işgalini takip eden günlerde (17-20 Aralık 1918) sırtında ve ayağındaki kurşun yaraları ile Mersin'de, Fransızlar ve Ermenilerin Türklere yaptıkları zulüm ve katliamlarla karşılaşmıştır. Şahit olduğu ilk olay, yayladan gelen genç bir kadın ve kocasını Çavuşlu Köyünde⁶ yakalayan 17 kişilik hain bir Ermeni çetesinin, bir ağaca bağladığı kocasının gözleri önündeki kadına tecavüz girişimleri olmuştur. İşte o gün, silahını omuzuna atan Osman Muzaffer, Mersin ve çevresinin düşmandan nasıl temizleneceği konusunda kafa yormaya başlamıştır. O dönemde, Fransız ve Ermeni zulmü ve cinayetleri gün geçtikçe artış göstermiş, bu düşman kesim, topuyla tüfeğiyle Türk insanına korku ve endişeye sevk etmiştir. Türk toplumunda herkes kendince bir arayış içine girmiş, ülke genelinde olduğu gibi Mersin'de de Amerika, İngiltere veya Fransa mandasına girilmesi konusunda fikirler ileri sürülmüştür. Mustafa Kemal Paşa'dan kurtuluş konusunda ilham alan Osman Muzaffer ise bu fikirlere karşı çıkmıştır. O günlerdeki karamsar tablo içinde çevresindeki bazı kimseleri etrafında toplanmaya çağırılmış ve başarılı olmuştur. Babası Hacı Hüseyin çevresinde az tanınan, dağ köylerinden birinin muhtarı iken; buna karşılık, eşi Cennet Hanım memleketin ağasının torunu ve Kaymakam Hacı Bey'in yeğeni idi. Osman Muzaffer, karşılaştığı bazı güçlükleri bu konumdan aldığı destekle aşmayı başarmıştır. Yakın köylerin ileri gelenleri ile de görüşmüş, ilk girişiminden itibaren oluşturulması düşünülen Kuvâ-yı Milliye'ye halkın katılımını sağlamakta büyük güçlükler çekmiştir. Özellikle, Fransızların baskısı altında bulunan kimseler böyle bir girişimin başarılı olabileceğine inanmamışlardır. Yeni katılımlar ve destek sağlamak için, sahil ve dağlık kesimdeki köylerin ileri gelen şahsiyetlerini bir toplantıya çağırmıştır. Bu arada, Evcî⁷ köylü bir ere talimat vermiş, toplantıya katılanlara içinde bulunulan durumun kötülüğünü ve sorunları anlatarak destek istemiştir. Bu toplantıda, talimat verdiği eri yanına çağırarak sorar:

“ - Süvariler hazır mı?

Cevap: Evet Efendim, çıktılar.

- Piyadelerin durumu nedir?

Cevap: Onlar da tamamen hazır.

⁶ Çavuşlu, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür. O. Muzaffer Koçaşoğlu, *Anı Defteri*, s. 5; “Mücahitleri Tanyalım”, *Kuvâ-yı Milliye*, Yıl: 2, Sayı: 19, s. 15.

⁷ Evcî, İçel İli Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

- Peki, yiyecek, içecek durumu ne merkezde?

Cevap: Köylüler gerekli bütün yiyeceği depoladılar, her şey hazır.”

Bu diyalogdan sonra er, selam vermiş ve çıkmıştır. Bunun üzerine birbirinin yüzüne bakan toplantıdakiler, Osman Muzaffer Bey'e hitaben: “Bundan böyle biz de sizinle beraber olacağız, savaşaacağız” sözünü vermişlerdir. Gerçekte, o sırada Osman Muzaffer Bey'in bir atı ve bir de eri vardır.

Bu gelişmeyi takiben, Çukurova'nın değişik yerlerinde bazı genç yedek subay ve erler çeşitli isimler altında Kuvâ-yı Milliye müfrezeleri kurmaya başlamışlardır. Osman Muzaffer de kendisine inananlar yanında, kendileri de gelecekte endişe duyan ülkesini seven bazı kimselerle yirmi bir⁸ kişilik bir Kuvâ-yı Milliye müfrezesi kurmayı ve Alsancak adını verdiği bu müfrezenin komutanı olmayı başarmıştır. Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle Konya Ilgın'da Emin Resa (Arslan)'nın kurduğu ve Kozanlı Yedek Subay Mustafa Nail komutasına verilen Adana'ya Mürettep Bir Nolu Fedai Müfrezesi ile Ilgın'dan, Konya, Karaman, Mut ve Silifke'yi geçerek Erdemli'nin Güzeloluk (Keloluk) Beldesi'nden, Mersin'in Arslanköy Beldesi'ne gelen Yedek Subay Mustafa Nail Bey ile bağlantı kuran Osman Muzaffer, Erçel⁹ Köyünde buluşmuş yaptıkları görüşmede, Mustafa Nail ile birlikte Kerimler Köyünde, Fransızlara karşı çıkmak konusunda anlaşmışlardır. Başnalar Muharebesi'nden sonra Belenkeşlik¹⁰ Köyünde karargâh kurarak, Alsancak Müfrezesi ile Mersin-Tarsus cephesinde gerçekleşen harekât ve muharebelerin hepsine katılarak, başarıları ile herkesin takdirini kazanmıştır. Daha önce Osman Senai olan adı, Büyük Ziyarettepe (Eshâb-ı Kehf) ve diğer muharebelerde gösterdiği büyük başarılar nedeniyle Muzaffer olarak değiştirilmiş, Osman Muzaffer olarak anılmaya başlanmıştır. Büyük Ziyarettepe muharebesinde yaralanıp, sonrasında öldüğü haberi gelince, o sırada dünyaya gelen oğluna da hatırasından ötürü Muzaffer adı verilmiştir. Sonraki yıllarda Ayhan adındaki ikinci erkek çocuğu ile Elife İclal ve Necla adlarında iki kız çocuğu daha olmuştur. Osman Muzaffer, yapılan muharebelerde ele geçirilen ganimetleri şahsına mal etmemiş, müfreme erleri arasında paylaşmış, onların daha güçlü mücadele etmelerini sağlamaya çalışmıştır. Evlatlarına bıraktığı malları ve maddi servetini daha sonra kendi çabası ve alın teriyle kazanmıştır.

Osman Muzaffer Bey, 1 Mart 1921 (1337)'de üsteğmenliğe terfi ettirilmiştir. Kuvâ-yı Milliye'den düzenli orduya geçiş dönemi Fransızlara karşı kazanılan başarıları takiben, ayağındaki bir kurşun yarısından ötürü, kangren olmak tehlikesi geçirmesine rağmen 5 Eylül 1921'de Cevdet Bey Müfrezesiyle Garp Cephesi'nde görevlendirilmiş olan Osman Muzaffer Koçaşoğlu, trene binerek hemen Pozantı'ya hareket etmiştir. Pozantı'da, kendisini muayene eden doktorun cepheye gidemeyeceğini, hastaneye kaldırılıp ameliyat edilmesi gerektiğini söyleyince, sağlam bir cımbız bulunmasını rica etmiş,

⁸ O. Muzaffer Koçaşoğlu, *Anı Defteri*, s. 27; “Mücahitleri Tanıyalım”. *Kuvâ-yı Milliye*, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15'te ise kurduğu müfrezenin 21 kişiden oluştuğu yazılıdır.

⁹ Erçel, Mersin Merkez İlçesine bağlı bir köydür.

¹⁰ Belenkeşlik, Mersin Merkez İlçesine bağlı bir köydür.

bulunan bir cımbız ile ayağındaki kurşunu çıkarıp Garp Cephesi'ne hareket etmiştir. Sakarya Meydan Savaşında Afyon-Çal taraflarındaki muharebelere katılan ve Cevdet Bey müfrezesinin 14. Tümenine katılmasını takiben, 26. Alay 1. Tabur 2. Bölük Komutanı olarak Büyük Taarruz da (Başkomutanlık Meydan Savaşı) savaşan Osman Muzaffer, Kılıçarslan Beli'nde üç yerinden yaralanmış ve Afyon Hastanesi'nde tedavi edilmiştir. Büyük Zafer sonrasında birliği ile Ayvacık-Ezine çevrelerinde görevlendirildikten sonra, terhis edilerek memleketi Mersin'e dönmüştür¹¹.

Savaşlar sonrasında, mesleği olan öğretmenliğe dönen Osman Muzaffer Bey'in, Mersin'in Karaduvar Köyü öğretmenliğine atanması isteği, yerine getirilmiştir. Yıllarca çalıştığı bu köyde okuma-yazma öğretmiş, sosyal yönden Karaduvar ve yakın köyler halklarıyla da kaynaşmış, güçlü dostluklar kurmuştur. 1925 yılı Şubat ayı başlarında ortaya çıkan Şeyh Sait İsyanı¹² nedeniyle, kısmi seferberlik ilanı sırasında Adana Tren İstasyonu komutan yardımcılığı ve Fevzipaşa İstasyonu Sevk Memurluğu görevlerinde bulunmuştur.¹³ Şeyh Sait İsyanı bastırılınca yeniden öğretmenliğe dönen Osman Muzaffer, Bekirde Köyüne atanarak mesleğini sürdürmüştür.

Muzaffer Bey, eşi Cennet hanımı sevmiş, ona değer vermiş, ondan da ilgi ve sevgi görmüştür. Çocuklarından ve torunlarından olduğu kadar, çevresindeki insanlardan da sevgi ve saygı görmüştür. 21 Eylül 1983 Çarşamba günü saat 19.05'te, 94 yaşında Mersin'in Bekirde Köyünde vefat etmiştir. Ankara'nın emriyle görevlendirilen askerler naaşı başında nöbet tutmuşlardır. Ertesi gün, Bekirde Köyündeki cenaze namazından sonra getirildiği Mersin'de, Ulucami'de halk tarafından ikinci kez kılınan cenaze namazını takiben, askeri bir törenle getirildiği Bekirde Köyü mezarlığına defnedilmiştir.¹⁴

12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında, Mersin Kuvâ-yı Milliye cemiyetindeki hatıratların, bilgi ve belgelerin çeşitli şekillerde yok edilmesi, bu ve benzeri kahramanların bir bakıma adlarının ve resimlerinin unutturulması gerçeğine ve bu üzücü vefasızlığa dayanamayan Osman Muzaffer Bey'in büyük kızı İclal Tan Hanım, 1990'lı yıllarda bu ihmali Kültür Bakanlığı nezdinde dile getirmiş, uzun bir süre verdiği uğraş sonucu Mersin Atatürk Müzesini kurdurmayı başarmıştır.

Türk Kurtuluş Savaşı'ndaki hizmetlerinden dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti tarafından Mustafa Kemal imzalı bir takdirname almaya hak kazanan Osman Muzaffer Bey, Birinci Dünya Savaşı'nda da bir Savaş (Başarı) Madalyası, bir Alman Savaş Madalyası, bir de Avusturya Madalyası almıştır. Son olarak, (Türk) İstiklal Madalyası almaya da hak kazanmıştır.¹⁵

¹¹ O. Muzaffer Koçaşoğlu, *Hatıra Defteri*, s. 125-129; "Mücahitleri Tanıyalım", *Kuvâ-yı Milliye*, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.

¹² EK: 2. Şeyh Sait İsyanı nedeniyle Osman Muzaffer Bey'e gelen sefer emri.

¹³ EK: 2. Şeyh Sait İsyanı nedeniyle Osman Muzaffer Bey'e gelen Sefer Emri; "Mücahitleri Tanıyalım", *Kuvâ-yı Milliye*, s. 15-18.

¹⁴ Kızı İclal Tan'ın verdiği bilgilerden.

¹⁵ O. Muzaffer Koçaşoğlu, *Hatıra Defteri*, s. 129. BK. EK-3, TBMM'nin M. Kemal imzalı TAKDİRNAME'Sİ.

2. Anı Defteri Hakkında

Yazar, Osman Muzaffer Koçaşoğlu, kendisinin Kuvâ-yı Milliye faaliyetleri hakkındaki anılarını yazmakla birlikte, belli bir konu başlığı vermediği bu defterin kapakları kırmızı zemin üzerine beyaz desenli koro-plast plastikle kaplanmıştır. Bir özellik taşımayan, 16 X 22 cm. ebadında basit, çizgili bir lise-okul defteridir. Sayfa numarası verilmemiş, Latin harfleriyle yazılmış bir defterdir. Millî Mücadele yıllarından birkaç yıl sonra bu geçmiş döneme ait anılarını kaleme almak gereğini duyduğu ve bir görev saydığı anlaşılan Adana Cephesi Sağ Cenah (Mersin) Mıntıkası Alsancak Müfrezesi Komutanı olan Üsteğmen Osman Muzaffer Koçaşoğlu tarafından yazılmış veya yazdırılmıştır.

Bu defter, muntazam tutulmuş bir hatıra defteri değildir. Bazı konuların sadece başlığı verilmiş, bazı olayların yalnız tarihi başlık yerine kullanılmış, bazı olaylarda ise hem konu başlığı ve hem de olayın tarihi birlikte verilmiştir. Hatıra için tutulan bu defter yüz doksan dört sayfadır. Ayrıca, ön kapağın iç kısmına kısa bir not düşüldüğü gibi, Sağ Cenah (Mersin) Mıntıkasında cereyan eden muharebeler ve gelişmeler yazılırken sayfaların büyük bir kısmı boş bırakılmış, sadece sonu tek rakamlı sayfalar ile otuz iki, yetmiş, yetmiş altı, yüz iki, yüz dört, yüz on dört, yüz yirmi altı, yüz yirmi sekizinci ve son olarak yüz otuzuncu sayfalarına hatırat yazılmıştır. Defterin yüz otuz birinci sayfadan itibaren son sayfası olan yüz doksan dördüncü sayfasına kadar olan kısmı tamamen boş kalmıştır.

Hatıra defterinin yazılmasında baştan sona kadar mavi renkli sabit tükenmez kalem kullanılmıştır. Bu Hatıra Defterinde yer verilen ilk bilgiler Osman Muzaffer Bey'in soyuna ve ailesine ait bilgilerdir. Son olarak da yaptığı hizmetleri ve bulunduğu yerleri gösteren kronolojik bilgiler yazılmıştır.

Osman Muzaffer Koçaşoğlu bu hatıratının ilk sayfalarında, mensup olduğu oymak ile soyu ve ailesi hakkında bilgiler vermektedir. Bunları kendi şahsı ve hayatıyla ilgili bilgiler takip etmektedir. Bu bilgileri, aynı zamanda ailesinin yeni nesline aktarmak düşüncesi ile kaleme aldığını da belirtmek yanlış olmayacaktır. Hatıratının son sayfasında ise: "Şurasını açık söylesem, hatıratımı yüzlerce sayfa yazsam bitmez. Ancak, birkaç savaş ve durumdan bahsettim. Yoksa, ciltlerle kitap olurdu ve yazdığım da kim okurdu?" demektedir.

Bu hatıra defterinde Osman Muzaffer Bey'in verdiği bilgilerin bir kısmı daha önce Mersin'de yayınlanmış olan *Kuvâ-yı Milliye* Dergisinin Ekim 1959 tarihli 12. sayısı; Mayıs 1964 tarihli 45. sayısı; 1964-1965 yıllarında 51-60. sayıları; Mart 1966 tarihli 67. sayısı; Mart 1969 tarihli 103. sayısı ve Kasım 1973 tarihli 159. sayısında yayınlanmıştır. Ayrıca merhum, Türkiye Kuvâ-yı Milliye Mücahit ve Gazileri Cemiyeti Mersin Şubesinin 1 nolu yayını olan ve Kurtuluş Savaşında İçel (Mersin), (Anonim), İstanbul 1971, adıyla yayınlanmış olan eseri hazırlayan komisyonun önemli bir üyesi olarak katkı sağlamıştır.

Hatıratın bizi en çok ilgilendiren kısmı ise, Birinci Dünya Savaşı ile Millî Mücadele Döneminin başlangıcından sonuna kadar kendisinin yer aldığı ve çevresinde yaşananlara dair verdiği bilgilerdir. Hatıratın bu bölümünde, seferberliğin sona ermesi üzerine,

Aydın'dan tezkere alarak memleketi olan Mersin'e ve köyüne döndükten sonraki evliliği; Fransızların Beyrut'tan getirdikleri Ermeni taburundan bazı askerlerin şekavete (eşkıyalığa) başlaması, evleri ve köyleri yakmaları üzerine, köyün gençleri ile konuşarak, köylerini korumak üzere gizli bir komite kurduğunu daima silahlı gezdiğinden, Fransızlara ihbar edilmesi üzerine dağa çekilerek, akşamları 21 kişilik komitesi (çetesi) ile köyü beklediğini; bu arada, Konya Ilgın'da, Mustafa Kemal'in emriyle "Adana'ya Mürettep Bir Nolu Fedai Müfrezesi" adıyla bir Kuvâ-yı Milliye Müfrezesi kurulduğunu. 1919 yılı sonlarında Mersin'in Erçel Köyünde, bu müfrezenin komutanı olan ve I. Dünya Savaşı'nda kendisinin de komutanlığını yapmış olan Yedek Subay Kozanlı Mustafa Nail ile görüşerek, ondan aldığı "Mersin Merkez İlçeye bağlı Çukurkeşlik, Kerimler, Aladağ ve Kayrak köylerini işgal etmesi yolundaki) emir üzerine, kendi çetesiyle birlikte ortaya çıktığını; Adil Efe olarak ün kazanan Arslanköylü Hüsnü Çavuş'u, Çamalan¹⁶ tarafına gönderdiğini yazmıştır.

1 Mart 1920'den itibaren Fransızlara karşı açıkça harekete geçtiğini ve 23 Mart 1920'de Belenkeşlik'te Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurduğunu belirten Osman Muzaffer, 17 Mart 1920'de Fransızların Emirler ve Başnalar'a¹⁷ taarruzu ile 18 Nisan 1920'deki İçme¹⁸ taarruzunu geri püskürttüklerini; 10-13 Mayıs 1920'de Fransızlarla Su Bendi Muharebesini yaptıklarını; 14 Mayıs 1920'de Fransızlara hayvan temin eden müteahhitlerin sürüsüne el koyduklarını; 1 Ağustos 1920'de Birinci Gudubes,¹⁹ 5 Ağustos 1920'de İkinci Gudubes ve 16-17 Ağustos 1920'de Üçüncü Gudubes Muharebelerini kazandıklarını; 26 Kasım 1920'de Üçüncü Eshab-ı Kehf Taarruzunu gerçekleştirdiklerini yazarak Mersin Cephesi'ndeki Millî Mücadele Hatıralarına son vermiştir.

Bunları takiben, 8 Eylül 1921'de Sakarya Savaşı'na katılmak üzere Afyonkarahisar'a hareket ettiklerini; burada Cevdet Bey komutasında "Adana Müfrezesi" adı altında Yamanlar, Tınaztepe ve Balmahmut sırtlarında savaştıklarını; Çal İlçesi kesiminde de Yunanlılara karşı savaştıktan sonra, müfrezelerinin Tümen haline getirildiğini ve 14. Piyade Tümeni adını aldığını; Adana'dan gelen müfrezenin 25. Alay, Tarsus'tan gelen müfrezenin 26. Alay, Mersin'den gelen müfrezenin de 30. Alay olarak görevlendirildiği ve Tümen Komutanı Ethem (Çallı) Bey komutasında savaştıklarını yazmıştır. Çal'dan tekrar Afyonkarahisar'a getirildiklerini bir yıl kadar sonra 26 Ağustos 1922'de başlayan Büyük Taarruz (Başkomutanlık Meydan Savaşı)'da düşmanı Sincan Ovası'nda püskürttüklerini, bu muharebede üç yerinden yaralandığını, daha başka yaralanan ve şehit olan bazı arkadaşlarının da olduğunu, kendisinin cepheden ayrılarak yaralı halde²⁰ Afyonkarahisar'a geldiğini belirtmiştir. Daha sonra sevk edildikleri Dinar'da 5 Ocak

¹⁶ İçel İli, Tarsus İlçesine bağlıdır.

¹⁷ Emirler ve Başnalar, Mersin Merkez İlçe köyleridir.

¹⁸ İçme, Mersin Merkez İlçenin 10-15 km. kuzeyindedir.

¹⁹ Gudubes (Küçük Ziyarettepe) Mersin merkez İlçeye bağlıdır.

²⁰ EK-4. Osman Muzaffer Bey'in tedavi ve taburcu edildiği hakkında Afyonkarahisar Hastanesinden verilen belge.

1922'de, Fahrettin (Altay) Paşa'dan Adana ve Havalisinin işgalden kurtulduğu müjdesini aldıklarını yazmıştır. 8 (9) Eylül 1922'de İzmir'in işgalden kurtulduğu müjdesini aldıktan sonra, yaralı olarak yola çıkan Osman Muzaffer, Ayvalık'ta kıtasına katılmış, tedavi olduğunu ve Temmuz 1923'te tezkere²¹ alarak Mersin'e, evine döndüğünü fazla ayrıntıya girmeden akıcı bir üslupla yazmıştır.

Defterin her bir sayfasında yazılı bilgiler kolaylıkla ayırt edilebilecekleri şekilde sayfa numarası (s. ile gösterilerek) verilmiştir. Defterdeki bazı yazım eksiklikleri ve hataları bu metne düzeltilerek geçirilmiştir.

3. Defterdeki Metin:

s. 1. Koçaş Kabilesinden soyumuzun geldisi. Koçaş Oymağından eski büyüklerinden öğrendiğim Mustafa oğlu Hasan, oğlu Osman, oğlu İbrahim ve eşi Halime. İbrahim şimdiki İnsu²² Köyünde iken salgın bir hastalık gelmiş, İbrahim'in eşi ölmüş. Komşuları göç ederek Kerimler'e yerleşmişler. İbrahim'in dört kızı, iki oğlu var. Kızı Fatma Kerimler'de Hacı Ahmet'te. Kızı Hatice Kerimler'de Hacı Ömer'de, ... Kızı Hav(v)a Hamzabeyli'de Rızvanlar'da, kızı Müslüme Çopurlu'da²³ Canbazlar'da. İbrahim'in iki oğlu var, Mahmut ve Durmuş Ali. Mahmut'un bir kızı var Ayşe, Ali Efendi'nin hanımı. Durmuş Ali'nin iki kızı üç oğlu var. Kızı Halime Çavuşlu'da İbrahim'de, kızı Elife ise bekar. Oğlu Osman Hamzabeyli'den hala kızı Zeynep ile evli, bir kızı olmuş Ümmü. Oğlu Hasan, Fatma Halasının kızı Hafize ile evli, dört kızı bir oğlu olmuş.

s. 2. Durmuş Ali'nin üçüncü oğlu Hüseyin. Hüseyin, Kilimas'tan²⁴ Mustafa'nın kızı Elife ile evli. Bu hanımdan iki kızı, bir oğlu var.

Kızı Habibe, Hamzabeyli'den Rızvan Mulla ile evli. Bir oğlu, iki kızı var. Oğlu Hüsametdin, kızı Halise ve Naciye. Hüseyin'in ikinci kızı Emine, Muhittin ile evli, oğulları Halil, Tevfik, Refik, Ekrem, Ali'dir.

Elife'den oğlan Osman Muzaffer'dir. Osman'ın iki kızı, iki oğlu var. Oğlu Muzaffer, Nimet ile evli. İki oğlu var, Murat ve Osman. Diğer oğlu Ayhan Kilimas'tan Refika ile evli, iki oğlu, bir kızı var. Oğlu Fevzi ve Osman. Kızı Cennet, kızı İclal, bir kızı var Güneş.

Necla'nın bir oğlu, bir kızı var, Kemal, Emine.

Durmuş Ali'nin oğlu Hüseyin, kardeşi Osman ölünce onun karısı Zeynep'i almış, bir oğlu var Ali. Ali'nin üç oğlu var, Mustafa, Muhittin, Mahmut, iki kızı ölmüş.

s. 3. Koçaş Oymağından soyumuzun geldisi.

Mustafa oğlu Hasan, oğlu Osman-dedemin babası-, oğlu İbrahim, eşi Halime, kızları Fatma. Kerimler'de Hacı Ahmet, karısı Hatice Hacı Ömer'de Kerimler'de, Canbazlar'da Çopurlu'da Müslüme. İbrahim'in oğulları: Durmuş Ali, eşi Emine ve Mahmut eşi Ayşe, kızı

²¹ EK-5. Alay 26/1 Kumandanı Ahmet Naci imzasıyla, Osman Muzaffer Bey'e verilen Terhis Tezkeresi.

²² İnsu, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

²³ Çopurlu, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köy.

²⁴ Kilimas, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köy.

Ayşe Ali Efendi'nin hanımı. Durmuş Ali oğulları Osman ve ikiz olan Hasan Hüseyin. Kızları Elife ve Halime. Halime Çavuşlu'da. Oğulları Osman Çavuşun karısı Zeynep, bir kızı var Hamzabeyli'de Ümmü. Diğer oğlu Hasan'ın oğlu Mehmet, Mahmut ve Mustafa. Mehmet ile Ali'nin çocuğu yok. Kızı Şerife, Bekir'de Köyünde Refik'te, diğer oğlu Hüseyin'in ise oğlu Ali ve Osman.

Hüseyin'in eşi (Elife) Kilimas'tan Mustafa kızı ve Zeynep'ti. Zeynep'ten bir oğlu var Ali. Elife'den, Osman ve kızı Habibe ve Emine'dir. Habibe, Hamzabeyli'de Rızvanlar'da, bir oğlu, iki kızları var. Emine'nin beş oğlu var.

s. 4. Osman'ın hanımı, Derviş Ağa'nın kızı Cennet'tir, Bekir'de Köyünden. Osman'ın iki oğlu, iki kızı vardır. Oğlu Muzaffer, İkinci oğlu Ayhan, kızı Elife İclal, ikinci kızı Necla'dır.

s. 5. Mücahit ve Gazi Osman, oğlu Muzaffer, oğlu Ayhan, kızı Elife İclal ve Necla. Hacı Hüseyin'in oğlu Osman Muzaffer KOÇAŞOĞLU'nun Hayatı:

İlkokulu Mersin Müftü Mahallesi'nde Rüştüye Okulu, Kayatep(e)'de bitirdikten sonra, Adana'da Öğretmen Okulu'na, okuldan mezun olduktan sonra Kars Zulkadriye=Kadirli İlkokul(u) Başöğretmenliğine tayin edilmiştir.

Okulda devam ederken yaz tatilinde bir sene harman, diğer ikinci sene deve çeker, sonraki sene keçi gütmek, hülasa her sene değişik köy ve ziraat işleri ile meşgul olurdu.

Okuldan 910 senesi mezun, iki sene öğretmen, 914'te (7) Şubat'ta İstanbul Talimgahına girdi. Talimgah sonu 49. Tümen, (153) Alay, İkinci Tabur, (6)'nci Bölük Komutanı olarak Kafkas Cephesi'ne gitmiş 917'de, Rus ordusu Bolşevik olmuştur. Ruslar cepheden çekilince geri İstanbul'a²⁵

s. 6. Mücahit ve Gazi yedek üsteğmen

Alsancak Müfrezesi Kumandanı Hacı Hüseyin oğlu Osman Muzaffer Koçaşoğlu, doğumu 1889 Efrenci, Rumi tarih 1305.²⁶

s. 7. geldik. Ordunun bir kısmı da Rusları takip etti. Batum'a kadar, daha ileri gitmişti.

İstanbul'dan sonra, Manisa'ya geldik ve bir talimgah kuruldu. İkmal efradı yetiştirildi: Daha sonra, Aydın'da 21'nci Kolorduya iltihak ettik. Kolordu Komutanı Nurettin Paşa, beni bölüğümle eşkiya takip komutanı tayin etti. Mıntıkam Aydın, Söke, Milas, Muğla, Nazilli. Takip sırasında Kocamustafa ve Muğla civarında Pisili Köyünde türeyen şakileri tenkil ettim. Daha sonra, Söke ile Milas arasında icra-yı şekavet eden Kara Hüseyin Çetesi 14 kişilik bir komite idi. Nihayet, Kazıklı Nahiyesi ile Güllük arasında Uncular ve Asım²⁷ köylerinde olduğunu öğrendim. Bir baskın yaparak, üç ölü ve çetebaşı Kara Hüseyin de ele geçirildi²⁸.

²⁵ Bu sayfanın devamı için s. 7'ye geçilmiştir.

²⁶ Bu bilgi aynı sayfaya başka biri tarafından ikinci kez yazılmıştır.

²⁷ Bu bilgi iyi okunamadı.

²⁸ Bu kısmın devamı s. 9 ve s. 11'dedir.

s. 8. Kayrak Köyünden Çakal Osman eşi Ümmü'nün ölümü.

Sene 1334. 24 Nisan'da Kayrak Köyünden Mulla Mustafa ile beraber şehire ihtiyacını karşılamak üzere gelen Ümmü ve Mustafa, öğleden sonra şimdiki Şamut²⁹ Mahallesinin olduğu yerde 16 Ermeni askerinin tecavüzüne uğramış, kadın teslim olmayınca, öldürüp kirletmişler ve cenazesini sabah Çavuşlu'ya gömdüler.

Bu 16 Ermeni, yollarına devam ederek, Kurudere'de Derebağ'da³⁰ balık tutarken, nöbetçi Yavcalı-Hinnaplı³¹ Hacı Ali görmüş, hemen gizlice Arslanköy Jandarma Karakoluna haber vermiş. Karakol efradı, Eyüp Çavuş-Musalılı³² Kumandasında Derebağ'a gelerek, siper alıp teslim olmalarını söyleyince silahla cevap vermişler. Müsademe sonunda 14 (kişiden) ikisi kaçmış, birini Sunturas Köyünde köylüler öldürmüş, biri yaralı Mersin'e inmiş. Maksudları, Arslanköylüler Cuma namazına inince hepsini öldürmekmiş.

s. 9. Mükerrer oldu yazılmış ve yazılan kısmın üstü çizilmiş.

Daha sonra, Manisa'da ikmal efradı yetiştirdikten sonra, Aydın ve havalisine geldim. 175. Alay, 2. Tabur, Altıncı Bölük Komutanı olarak tayin edildim. Kolordu Komutanı Nurettin Paşa, beni Aydın ve Havalisi Eşkiya Takip Komutanı tayin etti. Bölgem, Muğla, Mili(a)s Söke ve Aydın Havalisi Eşkiya Takip Komutanı idim.

s. 11. Daha sonra, Balıkesir'de şekavet yapan eşkiyaların tenkiline memur edildim ve Balıkesir'de Merkez Komutanı olarak kaldım. Bir gün sabahın erken saatlerinde Hükümet Konağı önünde bir üsteğmenle karşılaştım. Kendisinin yaver olduğu kordonundan belli, "adım Murat, Paşa'nın yaveriyim" dedi. Az sonra "haydi sizi Paşa'ya götürüyüm" dedi. Gittik, gazinoda kalabalık. Selam verdi ve beni takdim etti. "Merkez Komutanı Osman Muzaffer" dedi. Sivil, mavi çuhadan elbisesi olan yaşlıca bir adam, bize iltifat etti. Biraz sonra Murat'a sordum:

"Paşa'nın adı ne?"

"Ahmet Anzavur" dedi, Paşa bana:

"Atın var mı?" dedi.

"Var" dedim. "Başka atlı arkadaşlar var" dedim

Yaver, binekli arkadaşlara emir yazdı. "Yarın saat 8'de İstasyon civarında toplansın(lar)" dedi ve ikinci gün toplandık.

s. 13. Anzavur geldi, uğuşumuza düştü. Susurluk istikametine gittik. Nihayet doğuya döndük. Demirkapı adında bir köye geldik. Çerkez Köyü, meğerse şekavet yapanlar Şark'ta cephe bozulunca, silahlı gelenler eşkiya olmuş. Nihayet, Anzavur, yüksek bir yerden halka hitap etti. Şöyle kâğıt çıkardı, "Padişahımızın fermanını getirdim ya

²⁹ Başka şekilde okunabilir.

³⁰ Kurudere-Derebağ, Mersin Merkez İlçe köyleridir.

³¹ Yavcalı-Hinnaplı, Mersin Merkez İlçe köyleridir.

³² Musalı, Mersin Merkez İlçe köyü.

şekavetten vazgeçin, ya sizin tenkilinize ben memur edildim". Çerkezler söz verdi, oradan ayrıldık. İkinci gün öğle zamanı Susurluk tarafından bir kıt'a askeriye geldi, selam verdi, "buyurun teslim alın" dedi. Saydık 577 silah teslim aldık. İşte, seferberlik de burada sona erdi, tezkire alıp memlekete döneceğim.

s. 15. Aydın'dan tezkire alarak, Dinar yolunu takip ettim ve Çardak İstasyonuna geldiğimde evvelce terhis ettiğim Yakup Çavuş, beni trenden indirdi, misafir etti. Bir hafta sonra, birlikte trenle Dinar'a geldik. Oradan bir çift atlı araba tuttu, beni Afyon'a yolladı. Afyon'dan trene bindik, Konya'da indim. İstasyon Komutanı bir albay sordu nereli olduğumu, Mersinli deyince, "niçin indin" dedi. Bozantı'da tehlike varmış, karadan gideceğimi söyleyince: "Arkadaş, o tehlike iki günden beri kalktı, bin, bir an önce evine kavuş" dedi. Şöyle ki, Bozantı'da, cepheden dönen subayları Ermeniler ifade alacağız diye götürüp öldürdükleri birçok vakalar vardır.

s. 17. Konya'dan tekrar trene bindim, Ulukışla'ya geldim. Tren tehirli, bekledik. Katarda ancak 20 veya 25 yolcu vardı. Bir büyük kabile halk, trene doldu. Ama hemen hep kadın ve çocuk ve yaşlı erkek, o da pek az. Tren hareket etti. Pozantı'da, Fransız askerini içeri sokmadılar. Biz de kabile arasında geçtik. Fakat, bu kabilenin kim olduklarını ve nere(ye) gittiklerini sordum. Ermeni olduklarını, Adana'ya gittiklerini, Adana'(da) hükümet kuracaklarını ve Reis-(i) cumhurlarının Amerika'dan geleceğini söylediler. Kayseri havalisinde perakende kalan Ermenileri toplayıp göndermişler. Sordum. "Ermenice bilirmisiniz?" dedim. Hiçbiri bir kelime Ermenice bilmiyor.

s. 19. Benim ner(e)den geldiğimi sordular. Ereğli'den dedim. Nihayet, Yenice'ye³³ yaklaştık. Benim Yenice'de ineceğimi anlayınca: "İnme, bizi Adana'da yerleştiriver" demişlerse de indik.

Tren yok, vesait yok, akşam oluyor. Sordum, köyün doğu kısmında bir bakkal dükkanını gösterdiler, "misafir alır" dediler, gittim.

"Dükkânın üst kısmında alırım" dedi.

"Kaç kişi alırsın" dedim.

"Dört" dedi "Ücret dört metelik". Dört kişinin parasını verdim.

"Başka kimse gelmesin" dedim, yattım. Sabahtan, bileti bakkala aldırđım. Trene bindik, tam Tarsus'a bir istasyon kala kardifiren bir Ermeni geldi. Eşyamın dışında bir portatif çadır vardı.

"Bu eşya kimin?"

"Benim".

"Niçin askeri eşya sa..?" Dedi gitti. Ama şaşırđım. Eşyanın içinde tabanca, dürbün, kılıç vesaire....

³³ Yenice, İçel İli Tarsus İlçesine bağlı bir belde.

s. 21. Nihayet, Tarsus İstasyonuna geldik. Bir baktım, tren daha durmamıştı. Trene doğru bir asker gidiyor, benzettim, Tarsuslu Ahmet Çavuş. Pencereden bağırdım, Ahmet Çavuş koşarak geldi. Tren henüz durmamıştı. Anla(t)tım, Çavuş eşyanın üzerine oturdu. Üç kişi geldi. Kardifiren, daha iki Ermeni. Bir bana, bir Çavuş'a baktılar. Bir şey söylemeden gittiler. Nihayet Mersin'e gelince, Çavuş arabacıya işaret etti. Arabacı, benim eşyayı pencereden aldı. Arabaya bindik, (Mersin) Yoğurt Pazarı'nda Darendeli Hacı Osman'ın dükkanına indim. "Köylü var mı?" diye sordum.

"Var" dedi.

O sırada bir arkadaş geldi.

"Kömür getirdik, hayvan var" dedi. Hemen bir harar getirdi. Eşyayı ona koyduk ve bir bağ da palan otu yani soktuk ucunu...

s. 23. dışarı çıkardık, şüphe olmasın diye ve bana binek olarak bir merkep geldi. Bindim. Biraz ileride develeri de arka arkaya bağladılar. Düşman siperlerini gözleyerek ayırdım. Köyüme, anneme, babama kavuştum.

Bir hafta geçmemişti. Annem:

"Oğlum, seni evlendirelim" dedi.

Ben de o zamanın adetine göre:

"Siz bilirsiniz" dedim.

Bekirde Köyünde, babamın halasının torunu olan, Hacı Yakup Ağa'nın kızının kızı ve Derviş Ağa'nın kızı olan, annesi ölünce ninesinin büyüttüğü Cennet'i babam istemiş, vermişler. Amma:

"Çabuk alın, çünkü bizim işimiz çıkıyor, hem de ortalık karışık".

Geldiğim günden 15 gün sonra düğün oldu, evlendik. Amma, o zaman Fransızlar, yedek subay olanı(n) her gün isbat-ı vücut etmesi şarttı. Ben, daha Fransızlara hiç görünmedim. Eski senelerde, seyyar Ermeni satıcıları köyleri gezer ve Mersin köylerini tanır, yolları bilir...

s. 25. Bu defa, o seyyar satıcılar, Fransızların Beyrut'tan getirdiği Ermeni Taburundan bazı askerlerin önüne düşerek, köylerde şekavete başladılar. Gece veya gündüz, köyleri basarak her türlü fenalığı yapıyorlar. Ne de olsa, bir gün de benim köye gelerek ve şekavet yapması mümkün. Bunu düşünerek, köyün gençleri ile konuşarak, "Köyü Koruma Komitesi" kurmayı düşündüm ve gizlice bir komite kurdum. Nihayet, köyümden Tapulu (veya Topulu) Ömer isimindeki şahıs benim daima silahlı gezdiğimi görünce, Fransızlara yaranmak amacı ile, evimde silah var diye ihbar etmiş, tarih 17 Kasım 919.

Jandarma Komutanı Haydar Bey, köyün muhtarı ile haber göndermiş: “Evi aranacak, ekmek bıçağı bırakmasın” demiş. Evdeki silah vesaireyi boşalttım. İki gün sonra, 17 (19 olmalı) Kasım 919 günü, bir bölük jandarma evi sardı. Ben silahımı alıp dağa çekildim. Evde bir şey bulamadılar, fakat komşum Bahriye Çavuşu Ahmed'in evinde iki Alman

s. 27. Mavzeri bulmuşlar, eline kelepçeyi v(u)rup götürmüşler.

Artık bundan sonra daima silahlı olarak, daha fazla dağlarda gün geçirirken akşam köyü beklerdik. 21 kişilik komite nöbetle her gün köyü beklerdik. Bu arada, Çukurkeşlik³⁴ten Tahir Ağa ve Aladağ³⁵dan Beytin oğlu Mulla Mustafa da haberdar edilerek, birer kuvvet hazırlamışlar. Şayet bir baskın olursa birbirimize yardım edeceğiz. Nihayet, bu şekilde hazırlıklı bulunurken, batıdan gelenlerden işitiyoruz, aynı zamanda Konya'da bir Kuvâ-yı Milliye teşekkül ettiğini Mustafa Kemal Komutasında işitiliyordu.

919 son günleri, Sunturas'tan ve Kılavur'dan³⁶ bizim yayla ortağı Koca Mustafa oğlu İbrahim, köyelerine çete geldiğini, jandarmaları esir ederek Erçel'e gittiğini söyledi. Hemen ata bindim, doğru Erçel'e gittim. Ne göreyim, Harb-i Umumi'de bölüğümde takım zabiti olan Kozanlı Mustafa.

s. 29. O zamanlar, beni eşkiya olarak tanıyan Fransızlar(ın), daima hareketımı takip ettikleri(ni) halk tarafından haberler alıyordum.

Erçel'de gelen subay, Aydın'da bölüğümde takım komutanı olan Haçin Kazası'nın Yardibi Köyünden olan Mustafa ile karşılaştık. Mustafa: “Yarın Çukurkeşlik, Kerimler, Aladağ ve Kayrak köyelerini işgal et. Benim de teşkilatım var. Hemen harekete geçebiliriz”. Söz(ü) üzerine ikinci gün Mustafa bir manga çete ile Çukurkeşlik yolu ile Kerimler'e geldi, konuştuk, anlaştık. Fransız a'maline hizmet edenlere karşı sert hareketlerde bulunmaya başladık ve ben de teşkilatımla birlikte meydana çıktım.

Mustafa'nın müfrezesi için, köyden 200 lira para ile nohut, mercimek, bulgur, un topladık. Dört deve ile Güllü Hasan ile gönderdik.

s. 31. Artık bundan sonra açığa çıktık. Gece gündüz silah elimizde, daima Fransızların harekâtını izliyoruz ve her gün Erçel ile irtibat yapılmakta. Bir gün Mustafa'dan aldığım raporda, Ketteş Mehmet'in, Çavak³⁷ Köyüne giderek Mezitoğlunu öldürdüğü işitildi. Bu hadise üzerine Belenkeşlik'e³⁸ gittim.

³⁴ Çukurkeşlik, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

³⁵ Aladağ, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

³⁶ Sunturas ve Kılavur, Mersin Merkez İlçe köyleridir.

³⁷ Çavak, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

³⁸ Belenkeşlik, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

s. 32. 23 Mart 920 günü Belenkeşlik'te Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni ki Tarsus, Reis(i) Hacı İshak, ikinci Reis Yanparlı Hüseyin, a'za Hacı Sakar Ömer Efendi, Evcili Mulla Ramazan, Gözneli³⁹ Esat Mustafa, Keşlik⁴⁰ten Mehmet Hoca, Esenli⁴¹den Reşit oğlu Halil Efendilerdi.

4 Nisan 920, Ovaya inince, Hacı İshak istifa etti. Sebep, okumak bilmediği, yerine Tarsuslu Halim Beyzade Çopur Salih seçildi ve Karadiken'de⁴² oturdu.

6 Mayıs 920. Çopurlulu⁴³ Ziya geldi, silah getirdi 41. Fırkadan. O silahtan bir kısmı ile Çopurlu'ya bir takım koydum.

s. 33. Halkı harekete geçirdim. Arslanköylü Hüsnü Çavuşu sıkıştırdık ve Hüsnü yanına 16 çete alarak, Çamalan tarafına talana gitti. Yolda Böğrüegri'ye⁴⁴ varınca, Kütüş Fakı adında birinin Fransız a'maline hizmet ettiğini öğrenmiş. Kütüş ise Tarsus'a kaçmış. O sırada, Kütüş'ün oğlu ve kardeşinin oğlu ve bir de komşularında(n) Himmet adında bir genç, Kütüş'ü aramaya gitmişler. Tam Hüsnü'nün bulunduğu sırada, üç genç gelmiş. Hüsnü, halkın gözünü korkutmak için her üçünü de kurşuna dizmiş ve ben de karargâhı Belenkeşlik'e naklettim. Bölgemdeki köy muhtarlarına bir tamim yazdım. Muhtar, dört a'zası ile köyde ne kadar askerlik çağında adam varsa köyde mevcut silahla birlikte 24 saatlik azığıyla birlikte

s. 35. Belenkeşlik'e gelmelerini bildirdim ve derhal köylüler istek ve arzum üzerine geldi. Sordum: "Kaç kişi geldiniz?" Mesela 20 kişi, 10 kalacak, 10 köye geri gidecek. 15 gün sonra, köye gidenler kalanı değiştirecek. Köy işleri, ziraat durmayacak. Bu şekilde teşkilatı düzenledim ve muntazaman devam etti sonuna kadar ve Fransızlara 1920, 1 Mart'tan itibaren ilan-ı isyan ettim. Fransızlar, benim bir köy ağası olduğumu zannetmiş ve kıymet vermemiş, fak(at) mahalle muhtarı Mustafa ihbar etmiş. Şöyle ki: Evlendiğimde, Servet Hanım güzel ut çalar ve hanımın arkadaşı olduğu için, beraber gelmişti. O zaman Servet hanım, geri dönerken albümden subay kıyafetli bir resmimi almış. Giritli Mahallesinde evin yüzüne asmış. Bu durumu Muhtar'ın ihbarı üzerine

s. 37. Bir bölük jandarma, mahalleyi abluka ederek evi aramışlar ve benim resmi alıp Fransız Komutanına götürmüşler. Kumandan, genç subayı görünce: "Eyvah, bu gençler her şeyi yaparlar" deyip, başına vurmuş. Ondan sonra, Fransızlar işi ciddileştirdi. 23 Mart 1920'de Belenkeşlik'te, ilk Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurdum. Müdafaa-i Hukuk Reisi Belenkeşlik'ten Hacı İshak, 2'nci Reis Yanparlı Hüseyin, Veznedar Hacı Sakarzade Ömer Efendi, a'za Esenli'den Reşit oğlu Halil ve Gözne'den Esat Mustafa ve Evcili'den Mulla Ramazan ve Belenkeşlik'ten Mehmet Hoca ve Keşlik'ten Abdullah Hoca da İaşe Memuru olarak karar alındı ve çok zaman bu idare devam etti, çok muvaffak oldu.

³⁹ Gözne, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir beldedir.

⁴⁰ Keşlik, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

⁴¹ Esenli, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

⁴² Karadiken, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

⁴³ Çopurlu, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

⁴⁴ Böğrüegri, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

s. 39. Hülâsa, bütün teşkilatı kurdum ve Fransızlara karşı resmen ilan-ı isyan ettim, 8 Mart 920'de, Türk olan ve Fransızları süvari jandarmaları yedi sekiz süvari, Tarsus'tan Fransızlar "çete var mı" diye keşfe göndermiş. Süvariler bize teslim oldu. Bunlara bir rapor yazdırdım. "Biz Gözne'deyiz, çete yok. Emrinizi bekleriz". 12 Mayıs 1920. Bu arada, Tarsus'tan Kara Mehmet Hafız'dan bir mektup "jandarma Fevzi geliyor" demiş. Fevzi, Fransız a'maline çalışan biri. Gözne yolu üzerinde Yelliçam Mevkii(ni) tu(t)tuk beklerken geldi ve yanımızda kendi süvarilerini görünce sevindi. "İşte jandarma böyle olacak" derken, evvelce gelen süvari jandarma Hacı Emin Talas, hemen atın dizginini tutup. "in" dedi ve indirdi. Tarsus'ta, Hacı Emin Talas at tımar ederken,

s. 41. Bir Türk bayrağı yere düşmüş, Emin Talas bayrağı alıp çırttıktan sonra yüksek bir yere koymuş. Zabit Fevzi, tımar sırasında gelmiş, Emin'e: "O ne?" demiş. "Bayrak yere düşmüştü de kaldırdım" demesi üzerine, Fevzi bayrağı alıp çizmesini sildikten sonra, gübre içine tepelemiş, Emin unuttur mu?

Nihayet, süvarileri geri Mut tarafına gönderdim. Bütün işgalden iltihak edenler geri gönderildi. Süvariler Dinikar⁴⁵ Köyün(ün) batı yakasındaki Biniş Gediği'n(e) vardıklarında bir Divan-ı Harb kurup Fevzi'nin idamına karar vererek, infaz etmişler. Sonra, Fransızlar benden sorduklarında, "Geri, Mut'a esir diye gönderilmiştir" diye cevap verildi. Fransızlar, bizim esaslı bir teşkilat olduğumuzu anlamış olacak ki, casus teşkilatına önem verdi. Mersin'in batı kesimi, Mersin Deresinin batısı Mustafa Nail'de, Hamzabeyli Köyünden doğu cephe Tarsus Cephesi dahil benimdi.

s. 43. Geceleri ovaya iner, gündüz geri çekilirdik. Tarsus-Mersin Cephesinde Mustafa Nail ile benden başka hiçbir müfreze yoktu. Nihayet 16 Mart 920'de, Musalı Köyünden Hacı Osman oğlu yedek subay Veli Haşim de harekete geçerek, Tarsus'un Ulaş Köyünde bir müfreze kurdu. Benim cephe Tarsus'un Sarıbrahimli Köyü, sağındaki cephe ise Hamzabeyli Köyü. Bu sırada, Fransızların zulmünden ovadaki köylerin halkı kısmen dağ köylerine çekilmişti.

Kendimi düşman fedailerinden korumak için altı arkadaşı kendime muhafız olarak yanıma aldım. Bunlar altı süvari idi. Yanpar Köyünden İsmail "Gücük Bey" namı ile anılır, Yanpar'dan Usta Bekir, Değirmendere Köyünden Mehmet Barutçu, Evcili'den Lafçı Yusuf, Bekirde'den Hacı Mulla oğlu Ahmet, yine Bekirde'den Hacı Yakup Ağa oğlu Hacı Ali ve bir (de) Evcili'den Çocuk İbrahim idi. İbrahim yaşlı olduğundan devamlı bulunamazdı. Altı arkadaş benden hiç ayrılmazdı.

s. 45. Tarsus'tan, Kara Mehmet Hafız'dan aldığım mektupta: "Veli Haşim ile Osman Muzaffer'i kim öldürürse on bin lira adanmışlar", diye yazdı. İkinci gün yine bir mektup. "Yanparlı Hüseyin eli(y)le: Evvelce Mersin ve Tarsus'ta şekavetleri ile ve hayvan hırsızlığı ile şöret alan Karamanlı Ali ile Arap Tahir'e bol bahşiş vereceklerini vaat eden Fransızlar, bu iki sabıkalıyı hapisten bıraktılar" haberi geldi ve bu şahıslar yakalanarak

⁴⁵ Dinikar, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

bertaraf edildiler. İşte, Millî Mücadele'de yalnız düşmanla değil, yerli hainlerle de uğraşılmıştır. İşte buna benzer hadiseler çok oldu. Allah'ın yardımı ile hepsi bertaraf edildi ve teşkilatı da yürüttük. 24 Nisan 920 tarihine kadar hiçbir arkadaş bir müfreze kuramadı. Kozanlı Mustafa Nail, ben, Veli Haşim Tarsus Irmağının batısın(dan), Mersin'in batısına kadar, üç arkadaş idare ettik. Başlıca sebep te "bir düvele karşı nasıl olur da karşı duru(ru)z " diye korkuyorlardı. İleride söyleyeceğim harpleri kazanınca, ümitleri gelen halk iltihak etti. Yalnız gizli kaçak olarak Arpaçsakarlar'⁴⁶dan

s. 46. Süleyman Fikri Mutlu gelir, istişar(e) yapar, mühim plan hadiseleri görüşürdük. Nihayet, 17 Mart 920'de, Mersin'den Kozanlı Mustafa'nın cephesine, Emirler ve Başnalar Köyüne (Fransızlar) bir taburla taarruz etti. Ben de takviye gönderdim. Düşman, büyük zayıat vererek kaçtı. Bu zafer kazanılınca halkın bizlere itimadı arttı. Bu muharebelerde düşman hayli zayıat vermişti. Bizden iki ölü, dört yaralı vardı. İçme-18 Nisan 920 günü, Bekirde Köyünden Hacı Yakup Ağa, kendi atına Sarı Mustafa oğlu İsmail'i bindirmiş. Bir de mektup vermiş "Osman Muzaffer'e ulaştır" demiş. Mektupta şöyle yazar: "İki günden beri köylerden şehire gelen deve, at, eşek ne kadar gelmişse hepsini tuttular ve açıkça da söylüyorlar, 19 Nisan (920) günü köylünün hayvanlarına erzak ve cephaneye yükleyerek, Bekirde, İçme, Esenli'den geçerek Ulaş'taki çeteleri de, Tarsus'tan çıkan kuvvetle birleşerek çeteleri imha ettikten sonra Mersin'e dönecek (ler). Yalnız, bir kısım kuvvetin de Gözne'ye gitmek ihtimali var".

s. 49. Alsancak Müfrezesi Kumandanı Osman Muzaffer:

Bütün köylere bir tamim göndererek meseleyi anlatmış ve halkın muharebe zamanı yardımını istedim.

Akşamdan bütün kuvveti topladım, Çelebili⁴⁷ Köyüne geldim. Tertip ve taksim yaparak, takımların, hatta mangaların yerlerini tespit ederek, bütün müfrezeyi geceden İçme ve Karapınar Kebeni'nin sırtlarına yerleştirdim. Müdafaa-i Hukuk Reisi Hacı İshak Ağa'yı, İçme'deki Kale civarındaki takıma ve Hacı Sakarzade Ömer Efendi'yi de merkez kısmına memur ettim. Kendim, Karapınar Kebeni'nde kaldım. Bu şekilde, iki müdafaa-i hukuk heyetile birlikte emre hazır bekliyoruz. Keşif kollarından raporlar geliyor. "Düşman geliyor" olduğu öğrenildi.

Nihayet, beklenen düşman İçme'ye geldi ve müsademe başladı, düşman kaçtı. Cerit⁴⁸ Köyünün kuzeyindeki tepeleri tutu(p) ilerledik. Harbi kabul etti, tam ikindiye kadar devam etti.

⁴⁶ Arpaçsakarlar, Mersin Merkez İlçe köyüdür.

⁴⁷ Çelebili, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁴⁸ Cerit, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

s. 51. En son, düşman dayanamayarak kaçtı ve Akdam⁴⁹ Köyüne sığındı ve orada geceledi. Düşman kaçtıktan sonra, muharebe hattının arkasına geldiğimde, yüzlerce erkek ve kadın gördüm ve sordum:

“Bacılar, siz niye geldiniz”. Kimi kocasına, kimi kardeşine su ve azık getirdiğini söylerken, yaşlıca bir kadın:

“Kumandan Bey, yeter ki sen emret, her vazifeyi yapmaya hazırız. Hatta harbe bile gireriz”. O zaman bende bambaşka bir hal oldu.

“Bacım, siz bana bu kuvveti verdikçe, düşmanı bu topraktan kovacağıma inanıyorum, var olun, sağ olun” dedim.

Muharebe sırasında fişegi tükenenler gelip:

“Efendim, fişegim bitti”.

“Git, Ahmet versi(n)”.

“Efendim, onun da pek az kalmış”.

“Diğer, Ali'den iste” dedim.

“Efendim, onu(n) da yok, bitmiş”

“Süngün var, ona müracaat”

“Efendim, süngüm yok”.

“Dipçik var” dedim. O çete siperde bekledi. Düşman kaçtıktan sonra anladım, geride kadınlar bırakmayacaklar. Bizi bırakıp gidemezsin” (diyecekler). Bazen muharebe hattından çekilen çeteleri, kadınların tekrar ileri sürdüğünü öğrendim.

s. 53. 20 Nisan 920 günü, düşman Hebilli⁵⁰ istikametinde yürüyüşe geçti karşı koyduk, geri döndü. Kızılyar Çiftliği istikametine yürüyüşe geçti. Evcili Çocuk İbrahim kumandasında Melemez Tepesine gönderdiğim onbeş süvari, düşman yaklaşınca ateş açtı ve düşman şaşırıp ve geri döndü, Kızılyar Yuvanaki Çiftliği'ne geldi ve çadırılı ordugaha geçti. Akşama kadar bekledi. Akşam, 25-30 kadar çeteyi yanıma aldım, düşmana baskın yapmak üzere Deliçay⁵¹dan istifade ederek akşamdan sonra tam yat borusu çaldı. Çetelere verdiğim emir: “İlk ateşi be(n) yapacağım. Beşer mermiden fazla atmayın. Mahruri çadırların topraktan tahminen bir metresine, yukarısına atın” (dedim) ve hangi çadırlara ateş edileceğini de ateş taksimi yaptım. Nihayet, yat borusu çaldı, ilk silahı ben attım, Beşer mermi attıktan sonra geri çekildik ve uzaklaştık. Düşman, sabaha kadar ateş etti ve sabah erkenden toparlandı. Karacailyas⁵²tan Mersin yolunu tuttu.

⁴⁹ Akdam, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵⁰ Hebilli, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵¹ Deliçay, Mersin'in 10 km. kadar doğusundadır.

⁵² Karacailyas, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

s. 55. Karargâh kurduğu yere gittik, kanlı pamuk ve bez çoktu, fakat ölülerini bırakmazlardı, Adetleri, ölen askeri götürürlerdi. Sonra, Mersin'den aldığımız haberde çok yaralı ve ölü de olduğunu işittik.

23 Nisan 922 günü Yuvanaki Çiftliğine gittik. Çiftlik sahipleri bize karşı koymak istedi ise de Bodos ve kardeşi ve çiftçi başı yakalanarak, bertaraf edilmiştir ve çiftlik hayvan ve eşyaları ganaim olarak karargaha getirilmiştir.

24 Nisan'da, Gudubes Çiftliği işgal edildi ve ganaim alındı.

25 Nisan'da Yaka Köy⁵³ önündeki jandarma karakolu basıldı, askerler esir edildi ve karakol binası da yakıldı. Artık, ova kısmen işgalimiz altına girdi.

Nihayet, Tırmıl Tepede düşmanın epeyce kuvvetli bir takım askeri var. Bilhassa gündüz hareketimizi engelliyordu.

27 Nisan günü, gönüllü seçerek, kabiliyetli çetelerden 30-40 kişi seçtik.

s. 57. Öğleden sonra hazırlandı(k). İcap eden talimatı verdikten sonra, Tırmıl Tepenin kuzey tarafında tepenin dibindeki hendekte toplanacağız. Toplandık ve silah ta atmadan yürüyeceğiz". Yürüdük, düşman nöbetçisine yaklaşıncaya kadar biz ilerledik ve düşmana ateş açınca, bize karşı koyamayarak Mersin'e doğru kaçtı. Arkalarından ateş açtık, bir taraftan da karargahlarında eşya ve silahları topladık. Çiftlik sahibi Todoru'nun kısırağına yükledik. Bir onbaşı yaralanmıştı. Onu üzerine bindirip, yaralı Hüseyin onbaşıya "Sür, bizi bekleme" dedik. Çiftliğin diğer hayvanlarını da toplayıp kaçtık. Biz Yalınayak⁵⁴ Köyünü geçtikten sonra, denizden zirhlılar rasgele sağa sola ateş ettiler. Böylece ovaya hâkim olduk.

s. 59. 14.5.1920. 14 Mayıs'ta Fransızların müteahhitlerinin hayvanlarını getirdik.

Bundan sonra, gece Mersin'in dış mahallelerine kadar sokulur, gündüz çekilirdik ve Karaduvar Köyüne gece sık sık gideriz. Karaduvar'dan köyün ağası Çalış oğlu A(h)met Efendi bize yardım ederdi. Bir gece, bizim süvarilerden Evren55) Köyünden Hacı Abdurrahman'a: "Kumanda(nı)nız gelsin, bunlarda Fransızların koyunları var" demiş.

İkinci gün gittim, deniz kenarında bir sürü yatıyor. Çobanları tuttuk, hayvanların kimin olduğunu sordum

"Ahmet Efendi'nin" dediler.

Çete gönderttim, Ahmet Efendi geldi.

"Bu hayvanlar senin mi?" dedim.

⁵³ Yaka Köy, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵⁴ Yalınayak, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵⁵ Evrenli, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

“Benim değil” dedi.

“Çobanlar senin olduğunu söylüyor” deyin(c)e, çobanlara döndü, Arapça: “Niçin yalan söylüyorsunuz, beni öldürtmek mi istiyorsunuz, bu hayvanların kimin olduğu(nu) Kumandan bilmiyor mu zan(n)edersiniz? Demesi üzerine

“Doğru söyleyin” dedim.

“Efendim, Setrek ve Mıgırdıç ve Helvacı Arif'in” dediler.

Bu isimler Fransız müteahhitleri.

s. 61. Bunun üzerine, iki çobanla birlikte, gece hayvanları sürdük. Köyden dışarı çıkınca, çobanın biri yanıma yaklaştı:

“Beyefen(di), bu hayvanların daha bir kısmı Mersin'in dışında (dedi).

“Yalan söyleme” dedim.

“Yalan değilim” (dedi).

Çetelerden bir kısmını yanıma aldım, çoban beraber. Nihayet, şimdiki silonun kuzeyinde, şose kenarında kum tepeleri üzerine yatıyor. Fakat, vaktiyle baruthane vardı. Tam baruthane ile karşı karşıya, sürü ile baruthane arası 250 metre kadar. Baruthane'nin yanında bir top var. Nöbetçi geziyor. Çetelere şu talimatı verdim: “Ayak(ta) yürüseğ nöbetçi göreceğ, emekleyerek sürünün içine girin. Evvela çobanları sonra yavaş yavaş sürüyü yürütelim” dedim. İki çoban yakalandı. Süngülerin muhafazası altında hayvanları yavaş yavaş yürüttük. Bir uzaklaşınca görün bakalım. Şayet düşmanın haberi olursa, harp gemileri ovayı aydınlatır ve bizi perişan ederdi.

s. 63. Nihayet, Karaduvar'dan giden sürüye, Bekirde Köyünde yetiştik. Yollarda yüz kadar hayvanı köylüler tutmuş. Kuşluk zamanı Hebilli'ye geldik. Hayvanları saydık, 500 koyun, 800 keçi tam 1300 küsur hayvan getirdik. Fakat, o zamanın dini inancına göre askerler: “Haram, biz yemeyiz” diye direndi. Civanyaylağı⁵⁶ Köyünde o zamanın uleması olan Hacı İlyas Efendi vardı. İkinci gün gittim, Hoca'yı buldum. Hoca: “Şimdi gelişigüzel fetva olmaz, yarın, oğlum Yusuf icazetlidir, mahallinde fetvasını versin”, dedi. İkinci gün Hoca geldi, kitabını açtı, okudu. Son şu cevap: “Silah(lı) olarak vatana giren düşmanın demi (kanı) heder, malı helal” fetvasını verdi. Bütün cephede, yeni teşekkül eden mevcuduna göre dağıttık ve ondan sonra iaşede güçlük çekmedik. Tam 14 Mayıs idi.

s. 65. 8 Mayıs 920.

Bir gün Tekkeli Hacı, Tekke⁵⁷ Köyünden İbrahim Etiler

Tekkeli Hacı'dan Adanalıoğlu⁵⁸ halkı ve Kazanlı Köylüleri ile konuşmak için Tekkeli vas(ı)ta oldu. Bir akşam 10 süvari ile birlikte Tekke Köyüne gittim. Hacı'yı da alarak

⁵⁶ Civanyaylağı, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵⁷ Tekke, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

⁵⁸ Adanalıoğlu, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

ev(v)ela iki adam, Mürşit Süleyman ve Hasan Ağ(a) ile karşılaştık, konuştuk. İcap eden talimatı verdik. Sonra batıya doğru yürüdük. Tekkeli sık sık kamçıyı üz(e)ngiye çarpıyor ve epi(eyce) ses çıkarıyor. Hiçbir işaret yok. Ovada sazlar içinde giderken, nihayet, epice uzaktan “tak tak” bir işaret verildi, gittik. Bir manda arabasının üzerinde üç adam. Bizi görünce hemen atın başı(na) geldiler. “Hoş geldiniz” diyerek, elimize sarıldılar. Verilen talimat üzerine süvariler sağa sola dağıldı. Arabanın üzeri halı ile döşeli idi. Oturduk, epice konuştuk. Doğu taraftan dört nal, bir süvari, verdiğim talimat üzere:

s. 67. “Süvari Alayımız Hacıtalip⁵⁹ İstasyonu civarında emrinizi bekliyor”.

“Git söyle, Komutanın emri geri gideceksiniz. Karacadağ⁶⁰ Köyünün kuzeyinde, Deliçay kenarında istirahat”

İkinci bir süvar(i):

“Sarıbrahimli Köyünün güneyinde emrinizi bekliyor” dedi. Aynı emir:

Üçüncü bir süvari:

“Topçu Alayı Karacailya(s) Köyü kuzeyinde emir bekliyor” dedi.

Süvariye aynı emir:

“Karacadağ arkası, Deliçay kenarı”.

Bu durumu gören Kazanlı(lı) üç kardeş; Esirzade Yusuf, Esirzade İbrahim ve Ahmet, üç kardeş, şöyle de bir kalem (kelam olmalı):

“Mustafa Kemal Paşa (ile) Toroslara ka(dar) beraber geldik, mühim işi çıktı. Bilhassa Esirzadelere selamımı söyle (dedi)”, dedik.

Artık her tarafı çete inandılar.

Nihayet, onlardan istediğimiz, ovaya indik, süvariye ihtiyaç var. Sonra, askerin ayağı çıplak, çünkü uzun yoldan geldik.

s. 69. İki gün sonra 5 binek atı ve üçyüz (300) çift ayakkabı gönderdiler.

Ayrıca, Karaduvar Köylüsü de iki binek atı ve elbiselik kumaş, ayakkabı getirdiler. Karaduvar’dan Çalış A(h)met, bir zaman sonra, Tümen Komutanı Nuri Conker’e otomobil lastiği de gönderdi. Artık ova köylülerinin yardımı oluyordu. Akşamları sık sık Kazanlı ve Karaduvar köylerine gideriz. Kendim çok kıyafet değiştirdim ve sık sık atımı da değiştiririm. Adım Osman Muzaffer olunca, halk beni iki adam zan(n)ederlermiş. Bir gün, Esirzade İbrahim, Tekeli Hacı’ya: “Hacı Bey, Osman Bey mi büyük, yoksa Muzaffer Bey mi?” sorusu üzerine, Tekeli:

⁵⁹ Hacıtalip İstasyonu, Mersin-Tarsus arasındadır.

⁶⁰ Karacadağ, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köy.

“Osman Bey Alay Kumandanı, Muzaffer Bey ise Fırka Kumandanı”, demiş. Harbin sonuna kadar, onlarca iki adam olarak tanındık.

s. 70. 25 Nisan 936 tarihinde birkaç süvari ile Burhan⁶¹ ve Teke köylerini (geçerek), Yanpar'a geldiğim zaman, rahmetli Muhsin Bey, kendi köylerinin gençlerini toplamış ve 12 silahlı arkadaşı ile köylerindeki cami yakınında beni selamladılar. Ben, kuvvetin takviyesine yardım ettim. Bölük haline gelinceye kadar işlerini de temin ettim. Bölük haline geldi ve Mitat Toroğlu ile Muhsin Bey birleşti. “Bozkurt Müfrezesi” namını alarak kuvvetlice bir müfreze oldu.

s. 71. Mahsuller yetişmeye başladı, işede güçlük çekmedik. Şöyle ki: Yuvanaki Çiftliğinin yetişen mahsullerini gece biçtirip ve sürüp savurduk. Hatta, evinde yiyeceği olmayan çetelere de verdik.

13.5.920 Su Bendi harbi

s. 73. 10.5.920 ve 13.5.920

Mersin'in Su bendi Savaşı

Mersin Grubundan aldığım haberde, Fransızların Su Bendi'ne bir harekât-ı askeriyye yaparak, şehrin suyunu salmak üzere, 10 Mayıs'ta bir keşif harekatı yapmış ise de, kat'i harekatı 13 Mayıs'ta yaptı. Bir gün evvelden hazırlandık. Cephede bir setir hattı bırakarak, 180 mevcutla akşamdan Buluklu Köyüne geldik. Akşamdan Çavuşlu Köyü sağ ve sol taraflarına ileri karakollar yerleştirdik. Şafakla, Çopurlu güneyindeki Sarıkaya sağcenah, sol cenah ise Çavuşlu'nun doğusundaki ve taş ocaklarını tuttuk. Nihayet, kuşluk zamanı düşman, büyük bir kuvvetle yürüdü. Bir süvari bölüğü de şimdiki Osmaniye Mahallesinin üzerine çıktı. Milbahçe tarafına döndü. O cephede bulunan kısım askerlerin ani ateş baskınına uğradı, geri kaçtı. Çopurlu'da bulunan Çavuşlulu Ömer Çavuş ile Hıdır oğlu Ali Efendi

s. 75. Kumandasındaki benim bir takım ile Şeref Genç'in 17 kişilik kuvveti Vezir Çavuşun müfrezesi ve bir makineli tüfek ve daha bazı müfrezeler hep birden ani bir ateş baskını yapıldı. Savaş iki saat kadar devam etmiş ise de, düşmanın karadan, denizden top ateşlerine rağmen, çetelerin kahraman saldırılarına dayanamayarak, büyük zayıf vererek, ölümlerini dahi alamayarak kaçtı. Bu savaşa, rahmetli Müdafaa-i Hukuk Reisi Hacı İshak ile (M)üdafaa-i Hukuk A'zası Yanparlı Hüseyin Efendiler de bizzat iştirak ettiler. O bir taraftan, Hıdır oğlu Ali Efen(di) de Çopurlu'daki takımımızla birlikte harbe katılarak büyük yararlıklar göstermişlerdi. İşte, memleketin hem ileri gelen eşrafi olmakla beraber, yaşlı başlı ağaları aralarında gören çeteler, kıyasıya saldırıyorlardı. Hep öldüler, ruhları şad olsun.

---

⁶¹ Burhan, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köy.

s. 76. Su Bendi Harbi olduğu zamanlarda, müfrezemin sağ cenahı Hamzabeyli Köyü, sol cenahı ise, Sarıbrahimli Köyü idi. Yanımda başka subay yok, yalnızım. Şu kadar ki, Yanpar Takımında Muhsin Beyle yeni vazifeye başlayan Mithat Toroğlu vardı.

s. 77. 18 Mayıs 920. Mersin Müdafaa-i Hukuk seçimi olmadan bir hafta ev(v)el Hacı Bey, Hıdır oğlu Ali Efendi'(ye) bir mektup yazdı. Tarsus Müdafaa-i Hukuk Reis(i) Salih Beyle görüşmek, "belli günde İğdur Pınarın başında akşam birleşelim" demekteler. Salih Bey'e süvari gönderdim. Namrun (Çamlıyayla)'a gitmiş. Akşam yalnız geldim. Üç kişi bekliyor. Hacı Bey, Hıdır oğlu Ali Efendi, Süleyman Fikri Bey. "Biz senin vasıtanla Seluh (Salih) Bey'i istedik. Bize o lazım", dediler. Fakat, beni sorguya çektiler:

"Size kumanda eden kimse var mı? Bir kanun veya bir tüzük var mı?"

Cevap:

"Bir kanun maddesi var, o da idam. Biz ölümü her zaman bekleyenlerden ve kelleyi koltuğa alanlardanız".

Bunun üzerine ses kesildi, ayrıldık.

İki gün sonra Salih Beyle birleşildi. Konuştular. Mutabık kaldılar. Meğer, iki Müdafaa-i Hukuk Reisinden müsaade alarak, Hacı Bey, Mersin'deki ev eşyasını köye taşımak için, arpa, buğda(y), saman götürüp, dönerken ev eşyası getirecekmiş.

s. 79. Mutabık kaldılar, bana da:

"Sen ne dersin".

"Öyle şeye karışmam, ben harp ederim", dedim, gittiler.

İki gün sonra, Çevlik⁶² Köyünden Deli Mehmet Bey yanıma geldi. Emin Ressa, Çiftlik değirmeninde kendi cephesindeki müfreze kumandanlarını top(la)yıp bir karar almışlar.

"Hıdır oğlu ile Hacı Bey ortadan kalkmazsa memleket kurtulmaz", diye bu iki g(k)işi hakkında (idam) kararı aldıklarını Deli Bey geldi, bana söyledi. Hemen Emin Ressa'ya yazdım.

"Sakın yanlışlığa meydan verme, ufak bir hareketin hayatına mal olur", dedim ve bu yazıyı emin bir süvari ile gönderdim.

s. 81. Emin Ressa'nın bu sırrı açığa çıkınca, aramızda bazı yazışmalar oldu ve çok gerginleşti.

Bu sırada, cephesine bir tamim: "Hıdır oğlu Ali Efendiyi azlettim, yerine yenisi seçilecek demekte ve altına da "Umum Cephe Kumandanı ve Mersin Mutasarrıf vekili". Halbuki, kendi emrindeki müfrezelerin asker mevcudundan, yalnız benim mevcut o günlerde 200'(ü)n üstünde. Sağ cenahım Hamzabeyli, sol cenahım Sarıbrahimli Köyüdür.

⁶² Çevlik, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köy.

Nihayet, seçimden evvel, jandarma Galip'e yazdım. Bölüğünde olan 20 süvari Musalılı Eyyüp Çavuş Kumandasında geldi. Yeni teşkil ettiğimiz Bozkurt Müfrezesi, Bölük Kumandanı Mithat Toroğlu 15 süvari, kendi bölük süvarilerimi aldım, hareket ettim. Hebilli'den Cerit'e geldim. Silahı, hayvanı olan iltihak etti. Camili, Resul, Buluklu⁶³, Çopurlu'dan. Nihayet, Çavak Deresinde bir yoklama yaptık. Tam 70 süvari olmuş.

s. 83. Emin Ressa'nın bütün müfrezelerin(in) 25 süvarisi Çavak Deresinde bizi karşıladı ve selam durdular.

Emir verdim, Müdafaa-i Hukuk Dairesi yakının(da) idik.

O gün, Hacı Bey de Mersin'den çıkmış, orada bizler malum, pür silah, fişek, bomba falan. Hacı Bey, Hıdır oğlunu göndermiş:

"Üzerindeki silahı çıkarsın da Emin Ressa(nın) yanına öyle gidelim", demiş. Hıdır oğluna: "Biz çadırda doğduk, çayırdı ölürüz. Asker, bahusus çete silahını bırakamaz. 70 süvari, 300 piyade de dışarıda bekliyor", (dedim).

Emin Ressa ise, Emirler Köyünün kuzeyinde "gelecek" denilen mevkide açık ordugaha çıkmış. Ama , Hacı Bey, biraz bana kızmış. Onlar, Emin Ressa'yı gözlerinde büyütüyor.

Bir buluf (blöf): Seçme 6 süvari kendime muhafız. Üç süvari benden ilerde, üç arkamda. Bunlar benim muhafız. Hareket emri verdim. Süvarinin yarısı benden ilerde, yarısı geride gelecek.

s. 85. Emin Ressa'nın Karargahının olduğu tarlaya çıkınca, biri sağa, biri sola. Karargâhın bulunduğu sahayı kordon altına alacak. Verilen emir tamamen yapıldı. Kendim sahaya çıkar çıkmaz, ortaya, haymenin oldu(ğu) yere sürdüm. Emin Ressa, beni karşıladı ve kucakladı ve:

"Bir daha birbirimize yazışma falan yapmayalım", dedi.

Haymeye oturduk, altı süvari atları teslim etmişler, haymenin etrafını dolaşırlar.

"Arkadaşlar, gidin istirahat edin", dedi gitmediler. Biraz sonra, bir daha tekrar etti. Gitmediler. O sırada, Yanparlı İsmail Gücük bey:

"Kumandan Bey, biz kumandanımızdan 6 adımdan fazla ayrılmamak için milletten emir aldık", dedi.

Emin Ressa düşündü, ses yok. Nihayet, seçim başlayacak. Sandık başkanı Yalınayak'tan Mehmet oğlu Arif. Ben de yanımda beraber gelen Canbaz Ziya Bey'e dedim ki: Sen de bizim taraftan bulun."

s. 87. Arif, Ziya'yı kabul etmemiş. Ziya geldi, söyledi. Gittim. "Niçin kabul etmeyon" dedim ve Arif'i tehdit ettim. Hemen, Emin Ressa'ya gitmiş. O da "bulunsun", demiş.

⁶³ Camili, Resul, Buluklu, Mersin Merkez İlçe köyleri.

Seçim bitti. "Erçel'den Ayıcı Hüseyin Reis", diye tasnif neticesini bağurdılar. Ama ortalık elektriklendi.

15 (kişi) kadar bir grup 150 metre kadar ayrı konuşurken, Şükrü Gül: "İçimizde Emin Ressa'nın oğlu var, işte", demesi üzerine, Hacı Bey:

"Oğlunun da babasın(ın) da", dedi, küfürü bastı. Oğlan koşarak gitti bir. Emin Ressa, uzun adımlarla geldi, ama hemen vaziyet aldık. Hacı'(nın):

"Ne emreden, memleketin kaderi Ayıcı Hüseyin'e teslim edilemez. İşte 70 süvari, 300 piyade daha geriden sarmış", demesi üzerine,

"Git Hıdır oğlu ile konuş", dedi, gitti. On dakika sonra bir alkış. Hacı Bey "Reis" ve diğer a'zaları okundu. Vakit epice geçti, akşam yaklaşıyor. Emin Ressa:

"Hacı Bey misafirim, siz de

s. 89. buyur(un)" dedi. Ben:

"Saat oniki alaturka saat, akşam namazı Hebilli'de bulunmak üzere milletten izin aldım", demem üzerine, şaşırıldı. Daha sonra, Hacı Bey Kaymakam oldu, sonuna kadar devam etti.

Emin Ressa, asker de hiç askerlik bilmez, fakat komitecidir ve korkak da.

s. 91. 4 Temmuz 920.

Temmuz'un ilk günlerin(de), Fransızlar, Karaduvar Köyünün (öşürünü) kesmek üzere, Mahmut isminde bir Türk'ü memur göndermiş. Haber aldık, gece adamı bulup, "öldüreceğiz", diye tehdit ettik ve "bırakırsak, gidip bizim söylediğimizi kumanda(na) söylersen seni öldürmeyiz", dedik. Söz verdi, bıraktık. Köylüye de: Şehre bir yumurta dahi gidemez", dedik.

İkinci gü(n), (Fransız) Gudubes'e taar(ru)z etti, perişan olar(a)k kaçtı.

s. 93. 1. Ağustos 920.

Düşmanı Gudubes köprüsünden ve Yaka Köy karakolunu temizledikten sonra, bir gün Karaduvar'dan Ahmet Çalış Efendi, köyden gıda maddeleri, yiyecek götürdüklerini ihbar etmesi üzerine, ihtiyar heyetini sıkıştırdık ve Yaka Köye kadar götürdük. Gece, sabahtan erken, bir torpido Kazanlı önüne gelerek, bütün cepheyi ateş altına aldı. Bütün cepheleri bombardıman etti.

Muaşşirin geri gönderilmesi ve ihtiyar heyetinin tazyik edilmesi sebepti.

Piyade kıt'ası ise sokulamadı. Karacailyas ve Gudubes arasından geri döndü, ileri sokmadık.

s. 95. 5 Ağustos 920. İkinci Gudubes Harbi.

Sabahın erken saatlerinde Yeşiltepe'deki gözcü:

"Düşman gemisi Kazanlı istikametine geliyor" haberini verdi. Biraz sonra nöbetçi bağırdı:

"Karacailyas ilerisinden şosedden piyade yürüyüş kolu", diye ihbar üzerine, emir verdim, ovadaki karakolları(n) hatt-ı asliye çekilmesini emrettim. Düşma(n) Gudubes Kalesi karşısından Kal'a istikametine dö(n)dü ve Kal'a'nın yanında avcı hattı teşkil etti. Bize doğru yürüdü ve bir s(c)ebel topunu da tren hattı üzerine, Gudubes ile Karacailyas arasına yerleştirdi.

Denizden, karadan bütün cepheyi alt üst ediyordu. Nihayet, düşman piyadesi ateş menziline biz de ateş açtık... Artık muharebe

s.97. bütün şiddetiyle devam ediyor. Süvari takımına daha evvelden: "Burhan Köyünün batısında mes(z)kür bir yerde benden emir alıncaya kadar bekleyin" dedim. Çünkü, Karacailyas kuzeyinden, sağımızdan gelecek düşman süvarisine karşı koyacaklar harbin en şiddetli anlarında emir almadan, heyecana kapılarak süvari avcı hattı, tren hattındaki topa hücum etti. Ne çare; ne kılıç var ne mızrak var, sadece bir tüfek. Topun yanındaki muhafızlar ve top kısa şarapnel, piyade ateş ediyor. Çok yaklaşınca, bir şey yapamayacaklarını anladılar ve geri döndüler. O sırada süvarinin biri attan düştü. Evcî Köy(ün)den Zennun Çavuş'tu. Onu gören arkadaşı Çerkez Matar Mahmut, Zennun'u terkesine aldı, kurtardı.

s. 99. Düşen süvarinin atını, bir piyade nefer sürüne sürüne gitti, alıp getirdi. Düşen yaralı Evcî köylü Zennun Çavuş'tu.

Süvarilere komuta eden Tek(k)eli Hacı İbrahim Etilerle Yanparlı İsmail (Gücük) Bey'di. Sonra, Zennun Gözne Hastanesinde tedavi oldu.

Vakit öğle oldu. Kır hayvanlı iki büyük heybe, iki tuluk su, bir heybe ekmek katık. Kim olduğunu öğrenmek istedim. Başka kadın da var amma, o yabancı geldi. Sordum:

"Bacı nereden geldin?"

Taşçılı⁶⁴ Köyünden", dedi.

"Kimlerdensin?", dedim.

"Beylerden", dedi.

Meğer, Ulaş Beyi'nin hatunu Emine imiş.

Harp devam ediyor, cephane azaldı, askerinin maneviyatı sarsıldı. Bu çare(siz).

s. 101. sıkışık anda, Evcîli Çocuk İbrahim'i siperden çağırdım ve Keşlik'ten Beşir Ali Çavuş'u da güya düşmanın sağında(n) vurması içi(n) bir manga askerle Çocuk İbrahim ise, iki arkadaş olarak, Gudubes Deresinden, düşman gerisinde Çiftlik damında. Dam üzerinde beş, altı kişi. Batarya dürbinin(in) başındakiler Kumanda Heyetidir. Onlara bir ateş edin".

⁶⁴ Taşçılı, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köy.

Çocuk İbrahim, iyi nişancı olan Pala Hasan ve Evcili'den Çakal Ahmed'i aldı. Gudubes Kandağı'na indiler. Beklerken bir el silah patladı. Damın başı karıştı. On dakika sonra, cephedeki düşman perişan surette kaçtı. Ölü ve yaralı bıraktı. Şehirden gelenlerden öğrendik, yüzbaşı vurulmuş ölmüş. Bu savaş ta zaferle bitti.

s. 102. İştirak etmediğim savaşlar.

3 Nisan 920. Arpaçsakarlar Baskını.

Birkaç ev yaktı. 6 kişiyi de Adana'ya götürüp hapsetti.

19 Nisan 920. Birinci Eshab-ı Khef Savaşı.

18 Temmuz. Tarsus Bağlar Savaşı.

26 Ağustos. İkinci Huruç Hareketi.

6 Nisan 919'da Kurudere'de, Ermeniler imha edildi.

26 Ağustos 920. İkinci Huruç Hareketi (tekrar).

17 Mart 920. Başnalar Savaşı. Bu savaşa 21 çete gönderdim. Harbe iştirak ettiler, zaferle sona erdi.

10 Teşrin-i sani (Kasım). İkinci Eshab-ı Khef Savaşı

25 Teşrin-i Sani. Emirler Savaşı.

s. 103.

6.8.920.

6 Ağustos günü Birinci Huruç Harekatı oldu ve Tek(k)e Ziyaretini de düşman işgal etti.

s. 104.

24 Nisan (920).

Mutlu Yüzbaşı Yaşar, Tarsus Grup Kumandanı tayin edilmiş. Esenli'den geçerken bizim esirleri almış. Yaveri Tarsuslu Öğretmen İsmet de var. Haber alınca arkalarından gittim. Niçin bizim esirleri götürdüklerini sorunca hatalarını itiraf ettiler ve anlaştık. Ber(a)ber Karadiken'e vardığımda, Erçel'den gelen Mustafa Nail ile Çopurlulu Ziya'yı buldum. Esirleri Mustafa'ya verdim ve Ziya ile Hebilli'ye geldik.

s. 105. Üçüncü Gudubes Savaşı.

16/17 Gudubes Küçü(k) Ziyaret Savaşı;

Bağlar Savaşı'nda attan düşmüştüm. Hasta olduğumdan, müfrezeyle Süleyman Fikri Mutlu vekâlet etmekte idi. Ben de göz hastanesinde idim

Taarruz haberini alınca, hemen bir müfrezenin yanına geldim. Ama emr-i kumandayı almadım. Fikri Bey idare edecekti.

Verilen emre göre hareket edildi. Sağ, sol ile irtibat temin edildi, tel örgü kesildi. Söngü hücumu ile düşman kovuldu. Şehit, yaralı var. Düşmandan da esir ve ölü var.

İşte bu savaşta yaralanan Süleyman Fikri Bey de göz hastanesine kaldırıldı. Ne çare ki, gözünün birini işte bu savaşta kaybetti.

Tepenin korunmasına Jandarma Galip memur edildi ise de kaçan düşman tekrar işgal etti, Galip kaçtı.

s. 107. 2 Teşrin-i evvel (Ekim) 336-920.

2 Ekim 1920.

Sağcenah Mıntıka Kumandanlığından aldığım tahrir-i (yazılı) emirde: "Cephede bir setir (siper) hattı bırak, acele Ulaş'a gel".

Emri alır almaz hemen cephede bir setir hattı bırakarak bütün mevcutla, yani 180 mevcutla akşam hareket ettim. Sabahın erken saatlerinde Ulaş'a vardım. Grup Kumandanı Bağdatlı İbrahim Bey'i ve Topçu Kumandanı Ali Yaşar beyleri buldum.

"Veli Haşim, Karadirli(k) civarında düşmanın bir müfrezesini çevirmiş hemen teslim olmak üzere imiş", dediler.

Meydanına vardık. Harp eden kıt'alar: Genç İzzet, Ömer Nazmi Çiftçi, Veli Haşim.

Veli Haşim biraz geride.

s. 109. harbi idare ediyor. Sorduk: "Düşman zayıfladı", dedi. Veli Haşim: "Tarsus'tan gelecek kuvvete karşı bir kuvvet gitti mi?". İbrahim Bey:

"Jandarma Galip gitti", dedi.

"Eyvah, Galip'e güvenilmez, Osman Bey ne olur müfrezelenle Akgediği tut" dedi.

"Olur", dedim.

O anda bir de yanımıza bir mermi düştü. Baktık, düşman süvarisi Akgedik⁶⁵'ten, Ulaş tarafına geçiyor, hemen kıt'amız başına koştuk. Ama geldiğimiz zaman başıboş olan müfrezelerimiz dağılmaya başlamış. Harb etmek imkânı yok. Cin⁶⁶ Köyü istikametinden çekildik. Ama mevcudun onda biri kalmamış. Nihayet, Karadiken'e geldim. Dağılan askerın akasından git, olmaz. Yanımda tek süvari Hacı Çiftçi Zekeriya. Taşçılı'ya geldim, Galip rast geldi.

"Niçin kaçtın", dedim.

"Asker harbi kabul etmedi" dedi. Yalan.

s. 111. Musalı Köyüne geldim. Veli Haşim'in evine indim. Annesi sordu: "Şamlar'a çekildiğini", söyledim. Nihayet, Çelebili'ye akşam geldim, Yanparlı Hüseyin'i buldum. Mut

⁶⁵ Akgedik, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

⁶⁶ Cin Köyü, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

Takımı ile uğraşıp durur. Lütfi isimindeki subayı Karapınar Kebeni'ne gönderdim. Biraz sonra, ben de Dalakderesi'ne hareket ettim. Buladan Çukuru'nda babamla karşılaştım. Beni aramaya çıkmış, geri çevirdim. Dalakdere'ye geldim. Mersin Grup Kumandanı Ethem Beyle Kaymakam Hacı Bey'i buldum. Hacı Bey, kaçan Mutlular'ı Bozmezar'da yakalamış, silahlarını ellerinden almış. Oradan da yürüdüm, Korucular'da bir kısım askeri buldum, "cepheye" dedim. Keri(m)ler'e vardım, beni gören hemen cepheye. Nihayeti Yeni Köy ve Evcili'ye vardım. Çocuk İbrahim'e uğradım. Bir de baktık 45 kişi Karatep(e) yolundan gidiyor. Biraz sonra, biz de Gözne'ye akşama ge(l)dik.

s. 113. Gözne'de kaldım. Sabah erkenden geldim ki, tek nefer noksan değil. Bütün asker cephede. Millî Mücadele anında yalnız bir defa çete dağıldı ve 24 saat geçmeden yine düşmanın karşısına toplandı.

İşte, bu bozgun dan istifade eden düşman, Sarıbrahimli Köyünü işgal ederek, oraya da yerleşti. Karayayla'ya⁶⁷ da bir tabur yerleştirdi.

Karargahım Karacadağ'da. ⁶⁸ Bir gün birkaç süvari ile gezerken, Burhan Köyündeki Karakol Kumandanı Beşir Ali Çavuş karşıladı.

"Efendim, düşman beyaz bayrak çekti siperlerine, ne dersiniz?"

"Siz de çekin", dedim.

Burhan'ın doğusunda gedi(k) var. Düşma(n) tarafın(dan) eli beyaz bayraklı iki kişi biz(e)) doğru geliyor. Karşıl arına Beşir Ali Çavuş'u gönderdim. Bir(i) Türkçe biliyor, diğ eri bir Fransız subayı.

"Kumandanınızla görüşmek istiyor", dedi.

"Git söyle, buyursun görüşelim", dedim.

"Biraz sizi(n) hattınızdan bize doğru gelsi(n)", demiş.

Vatanımda bir düşmanın ayağına gitmem",

s. 114. Dedim. Epi yaklaştı.

"Selam söyle, mütareke yapalım", demiş. Ali Çavuş gidip geliyor.

"Mütareke yok, harp var. Ta ki, vatanımızdan gidinceye kadar", dedim.

Bir hafta sonra, Tarsus telgraf memurunun eline bir mektup vermişler. Bir katıra binmiş, geldi. Evrakı Pozanti'ya, tümene gö(nd)erdik, cevap geldi. İki gün sonra, evrakla beraber, telgraf memurunu gö(nd)erdik. Çok geçmeden anlaşma oldu ve harb de olmadı.

s. 115. 26 Kasım 336 (26 Teşrin-i sani 920).

Üçüncü Eshab-ı Kehf Taarruzu.

⁶⁷ Karayayla, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

⁶⁸ Karacadağ, Mersin Merkez İlçeye bağlı bir köydür.

Karargahım Karacadağ Köyünde. Sağcenah Mıntıka Kumandanlığından şöyle bir emir: "Cephede bir setir hattı bırak, acele Çakırlı⁶⁹ Köyüne gel". Hemen cephede az bir kuvvet bırakıp, ikinci vakti Çakırlı'ya vardım. Çakırlı'da Genç İzzet var. Sordum:

"Hazırlık emri aldım, ne olduğunu bilmiyorum", dedi.

Ulaş'daki Veli Haşim'e telefonla sordum. O da:

"Hazırlık emri aldım, ne olduğunu bilmiyorum", dedi.

Şamlar⁷⁰ Kumandanlığı(ın)a açtım ve geldiğimi haber verdim. Şöyle bir emir;

"Eshab-ı Kehf'deki düşmana taarruz", dedi.

"Kumandan Bey araziye bir gezelim, yarına taarruz edelim", dedim.

"Bu akşam mutlak düşmanla temas yapılacak", dedi.

"Mersin'den Emirler'e hareket-(ı) askeriy(y)e yapmıştır. Biz de bur(a)dan hareket yapacağız".

s. 117. Bunun üzerine müfrezelerin cephesi, taarruz mıntıkasını bildirdi. Be(ni)m cephe Sucular⁷¹ Köyünün ilerisi, Akgedik, sağımda Veli Haşim, solumda Mul(l)a Kerim'in müfrezesi. Harekât başladı. Akşam olmadan temas hasıl oldu. Sabaha kadar oyalama oldu. Sabahtan kat'i taarruz başladı. Düşmanın tel örgüsü kesildi. Fakat, dağın tepesine, e(t)rafına iki metre yükseklikte duvar çevirmiş. Hücum emri verdim, tepenin doğu tarafından, çeteler tırmandı. İlk duvarın üzerine çıkan Gözneli Gök Mehmet. Duvarı çıkar çıkmaz düşman, Mehmed'in kolundan yapışmış. Mehmet geri sıyrılmak istedi ve bağırды:

"Arkadaşlar gavur beni tuttu."

Bir asker ayağından, düşman kolundan derken Mehmed'in sesi kesildi⁷² Süngülediler ve ölünce ses kesildi. Ama bizi bomba yağmuruna tut(t)ular. Birkaç şehit, yaralı verdik.

s. 119.

Akşam oldu, tepenin her tarafından bir taarruza hazırlanıyorum. Tam ortada bize görünen topun başına gelemiyorlar. Şafakta taarruza geçelim diye hazırlanırken, Veli Haşim bölüğünden, Sebilli Duran Çavuş, bir kâğıt getirdi.

"Nedir?" dedim.

"Geri çekil emridir" dedi. Kibrit yaktık, okuduk.

"Sabah olmadan Ulaş'a kadar çekilin".

⁶⁹ Çakırlı?

⁷⁰ Şamlar?

⁷¹ Sucular, İçel'in Tarsus İlçesine bağlı bir köydür.

⁷² EK: 6. Şehit Gök Mehmet için dikilen anıt.

Emri alır almaz çekildik. Şehitler oldukları yerde kaldı. Altı şehit verdim. Diğer müfrezelerden de 20'yi geçkin şehit var. Veli Haşim'den bir de subay, Kilisli Abdullah şehit.

Karacadağ'a geldim. Bir gün sonra, Eyüp Çavuş:

"Gök Teslime geliyor" dedi.

Geldi, selam verdi.

"Ne düşü(nü)yon Muzaffer Bey, Mehmet şehit oldu ise, vatan sağ olsun" dedi.

"Siz sağ olun" diyebildim.

s. 121.

"Mehmet'imın ölüsünü gömdünüz mü, mezarı belli mi" dedi.

"Hayır" diyebildik.

Teslime teyzeyi odaya aldık. Dışarı çıktığım zaman, Teslime teyze ağlayarak söylüyordu:

"Öksüz büyüttüm, şehit Mehmed'im, öksüz yavrularını kime bıraktın?" diye mani söylüyor(du). Hemen, bir hayvanla, Teslime teyzeyi Gözne'ye gönderdim.

Biraz sonra, biri arkasında, birinin de elinden tutmuş, genç bir kadın. Sordum:

"Nerelisin, nereden geliyon, adın ne?"

"Hatice, kocamı sormaya geldim".

"Siz sağ olun" dedim.

O kadın, bağıra bağıra ağlayarak döndü gitti.

İşittiğimiz, ikinci gün, Eshab-ı Kehf Dağı'na gelen Fransız Kumandanı, Gök Mehmed'in cesedini duvar üzerinde görünce, bakmış, Mehmet'in tüfeğin(de) kayış

s. 123. yerin(e) bir kıl ip, üzerinde bezden bir gömlek, yırtık bir şal var, ayağında çarık. Bir de yaptığı harekete bakmış ve demiş ki:

"Artık bu milletle harp olmaz demiş" diye söylendi.

Ve bu savaştan sonra, bir dah(a) ufak müsademe bile olmadı. On harp oldu Fransızlar ile.

Bundan sonra, muharebe muahede olmuş, harp olmamıştır.

s. 125. 8 Eylül 921.

Garp Cephesine Hareket.

Sene 921, Karargahım Cin Köyünden 8 Eylül'de hareket ettik ve Kelebek İstasyonunda toplandık hareket ettik. O sırada, Sakarya Muharebesi çok şiddetli devam ederdi.

Mersin ve Tarsus Grubu, bir müfreze olarak hareket ettik. O sırada, Sakarya Savaşı lehimize dönmüş. Bizim müfreze İshaklı'ya vardık. Orada Adana Müfrezesini de gördük.

Her iki müfreze İshaklı'dan güneydeki Sultan Dağı'nı aşarak, Eğirdir Gölü'nün kuzeyinden geçerek, Şuhut Kasabası'na vardık. Birkaç gün istirahatten sonra, Afyon şehrinin güneyindeki Kalecik Köyleri civarında ve Düğen Dişi sırtlarında, Yunanlılarla oldukça kanlı bir harp oldu ve sonun(d)a geri çekildik. Daha sonra Kılıçarslan Beli'nde ve Tınaztepe ile Balmahmut sırtlarında savaştık.

s. 126. 1922 Ocak ayının ilk günlerinde, Tarsus ve Adana müfrezeleri hareket ederek, 5 Ocak günü Dinar'a vardık. Kolordu Kumandanı Fahrettin Paşa, bütün subay ve erleri istasyon garında toplandı ve Paşa bize, Adana ve havalisinin kurtulduğunu söyledi ve bizleri tebrik etti. Daha sonra Çal Kazasına hareket ettik. Kıt'amız "Adana Müfrezesi" adını alıyordu. Müfreze Komutanı Cevdet Bey'di.

Çal havalisinde birçok savaşlar yaptı(k). Bilhassa Şıh Elvan Dağında çok kanlı savaş oldu. Yunanlıların bir taburu imha edildi.

Şöyle de bir hadise oldu Yukarı Seyitler Köyündeyim. Köyün ortasından ırmak geçer. Köyü birbirine bağlayan köprünün orta gözü berhava edilmiş. Doğu geçede biz, batı geçede Yunan. Her iki tarafın askeri siperde.

Bir gün nöbetçi: "Efendim, Yunan subayı çağırıyor" dedi. Yunan siperleri beyaz bayrak. Ben de emir verdim, bayrak çekildi.

Yunan subayı köprünün ucunda durur. Hemen kılıcı kuşandım, ben de yürüdüm. Beni görür görmez selam durdu. Bir geçede o, bir geçede ben. Konuşma başladı. Bir hayli olur olmaz konuştuk. Bu sırada dedi ki:

"Sizin askerin kimisinin süngüsü daima takılı duruyor, neden?" dedi.

Ben de hemen:

"Onlar evlerinden çıkarken, Yunanlıları vatandan çıkarmayınca, süngüyü silahtan çıkarmaz, çünkü yemin etmiş" dedi(m).

Yunan subayı şaşırıldı. Halbuki süngünün kılıfı yok. Bu mesele Ordu Kumandanı Ali İhsan Paşa'ya kadar duy(u)rulmuş. Paşa bizzat, sonra bana sordu, söylediğim zaman:

"Çok iyi bir buluş, çok memnun oldum" demişti.

Buralarda çok zahmet çektik. Bilhassa paramız yok, çünkü maaş verilemiyordu. Nihayet, müfrezemiz Tümen Teşkilatı oldu. Piyade 14.Tümen, Adana'dan gelen müfreze 25. Alay, Tarsus'tan gelen müfreze 26. Alay, Mersin'den gelen müfreze 30. Alay numaralarını aldı ve Tümen Komutanı Çallı Ethem Bey geldi ve sonuna kadar savaşta bulundu.

s. 128. Büyük Taarruz'dan evvel, tekrar Afyon cephesine geldik. Bir müddet sonra, Büyük Taarruz oldu. 15. Tümen Tınaztepe'de ve Afyon'a doğru 14. Tümen, onun solunda Sandıklı'ya giden şoseye kadar daha solda Çiğiltepe'de 57. Tümen. Hep birden 26 Ağustos şafakla taarruz ettik. 27 Ağustos ikindiye doğru cepheyi yarıdık. Sincanlı Ovası'na düşmanı döktük.

Cephe yarılmada üç yerimden yara aldım ve ilk defa düşman, benim cepheden kaçtı. Yaralı olarak Dumlupınar'a kadar gittim ve orada doktoru buldum. Beni geri çevirdi. Çünkü, yarada kangren görmüş. Bölükte kimse kalmamıştı, yaralı şehit Evcili'den Eyüp Çavuş'a teslim ettim. Son anda atım da yaralanmıştı. Taburda yalnız Tabur Kumandanı ile yaverden başka kimde kalmamıştı, yaralı veya şehit.

Nihayet, Afyon'a geldim. Bir gün sonra, daha evvelden yara alan Veli Haşim, Yüzbaşı Fasih Kayabalı, benim takım zabiti Niğdeli Tahir de geldiler.

s. 129. 8 (9 olmalı) Eylül, "İzmir kurtuldu" deyince, her ne kadar doktorlar izin vermek istemediler (i)se ısrar ettik ve yaralı olarak hareket ettik. Birçok müşküllerle karşılaşarak, nihayet Ayvalık'ta kıt'amızı bulduk ve kıt'alarımızda tedavi olduk. 1923 Temmuz'da tezkere aldık, eve döndük, ama ne çektik.

Afyonkarahisar Dum(lu)pınar Meydan Savaşlarında gösterdiğim yararlığa binaen, Büyük Millet Meclisi'nin kararı ile, Atatürk'ün imza ve tasdiki ile bir kıt'a takdirname aldım.

Harb-i Umumi'de bir kıt'a harp madalyası ve Alman Harp Madalyası ve Av(u)sturya Harp Madalyası da almıştım. En son İstiklal Madalyası da aldım.

Geçirdiğim harp safahatı tam 9 sene sürdü. Şöyle ki: 7 Şbat1330 yani 1914'te talimgaha girdim.

s. 130. Sene 1339'da yani 1923'te tezkere aldım ki, tam 9 sene harple uğraştım., yara aldım ölmeden döndüm.

Şurasını açık söylesem: Hatıratımı yüzlerce sayfa yazsam bitmez. Ancak, birkaç savaş ve durumdan bahsettim. Yoksa, ciltlerle kitap olurdu ve yazdığım da kim okurdu?

Askerden tezkire aldıktan sonra da yoklukla uğraştık. Az çok bir miktar mülk edindik. Öğretmenlik, en son "Genel Meclis A'zası" olduk. Öğretmenlik, askerlik, genel meclis a'zalığı 37 sene faal hizmette bulundum.

Defterden ayrı vaziyetteki yaprak:

Yaprağın bir yüzü:

17 Mart: Başnalar Savaşı.

3 Nisan 920: Arpaçsakarlar Savaşı.

19 Nisan 920: Birinci Eshab-ı Kehf Savaşı.

18 Temmuz: Tarsus Bağlar Savaşı.

6 Nisan 919: Kurudere Savaşı.

26 Ağustos 920: İkinci Huruç Harekâtı.

10 Teşrin-i sani: Eshab-ı Kehf

26 Kasım 920: Eshab-ı Kehf'(e) son taarruz.

Üçüncü Gudubes Savaş(ı) 16-17 Ağustos: Fikri Mutlu yaralandı.

24 Nisan 920: Mutlu Yüzbaşı Yaşar.

6.8.920: Birinci Huruç Harekâtı.

3 Nisan 920: Arpaçsakarlar Savaşı.

Yaprağın diğer yüzü:

1 Mart 1920: İsyan ettim.

13 Mart: Tarsus Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini kurduk.

17 Mart: Başnalar Savaşı.

8 ve 12 Mart'ta: jandarmalar geldi.

19 Nisan: İçme Savaşı.

27 Nisan: Tırmıl Savaşı.

6 Mayıs: Ç(o)pur(lu)Müfrezesini kurduk.

14 Mayıs: Davarları getirdik.

8 Mayıs: Tekeli Hacı ile Kazanlı'ya gittik.

10 Mayıs: Birinci Subendi Savaşı.

13 Mayıs: İkinci Subendi Savaşı

4 Tem(m)uz: Gudubes Savaşı. A'şar Memurunu sıkıştırdınca.

1 Ağustos 1920: Gudubes Savaşı. İhtiyar Heyetini sıkıştırdınca.

16-17 Ağustos 920 gecesi: Dödüncü Gudubes Harbi

26 Teşrin-i sani: Üçüncü Eshab-ı Kehf Savaşı

4. Sonuç

Gerek Birinci Dünya Savaşı ve gerekse savaşın sona erdiği sıralarda Millî Harekete ayaklanan kesimi tenkil görevi alan ve Mersin'de Kuvâ-yı Milliye'nin kurulması için çaba gösteren bir öğretmen olan ve daha sonra üsteğmen rütbesine ulaşan kahraman bir gazi olan Osman Muzaffer Koçaşoğlu'nun üstlendiği görevler sırasında yaşadığı gelişmeleri yazdığı bu hatıra defterinin, düzenli bir şekilde yazılmadığı, Gazi Osman Muzaffer Bey'in, yaşadıklarını yeni nesle kalsın düşüncesi ile daha sonra yazdığı veya birine yazdırdığı anlaşılmaktadır. Mensup olduğu oymak ve soy hakkında verdiği bilgilerle diğer bazı bilgileri kronolojik bir sıralamaya tabi tutmadığı, aklına hangisi geldiye önce onu yazdığı görülmektedir.

Yayına hazırlarken, bu anı defterinin bütünlüğünü bozmamak nedeniyle, başka kaynaklardan bilgilere çok az yer verilmiştir. Bu nedenle, defterde verilen bazı bilgilerin teyidi için *Kuvâ-yı Milliye* dergilerinden yararlanılmıştır. Defterde eksik ve yanlış yazılanların düzeltilmesine çalışılmış, yer adları hakkında açıklayıcı bilgi verilmiştir. Ekler bölümünde de bazı belgelere yer verilmiştir.

Elde edilen böylesi pek çok kişisel belgenin, tarihin büyük akışına ışık tutacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar / References

Koçaşoğlu, Osman M. *Hatıra Defteri*.

Kuvâ-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı 19, Ekim 1959.

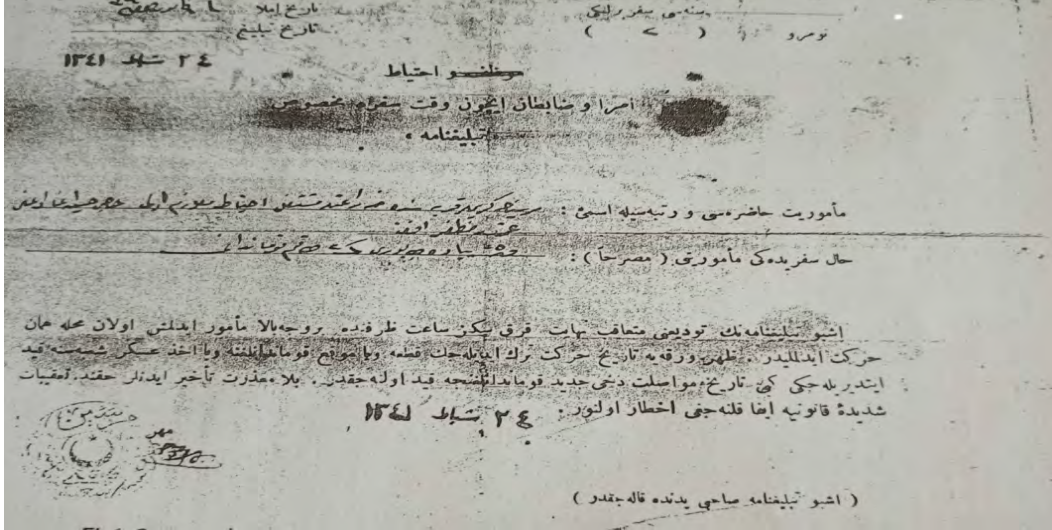
Osman M. Koçaşoğlu, Anı Defteri, s.6; "Mücahitleri Tanıyalım, O. M. Koçaşoğlu", Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı 19, Ekim 1959, s. 15.

- O. M., Koçaşoğlu, Anı Defteri, s. 5; "Mücahitleri Tanıyalım" Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.
- O. M. Koçaşoğlu, Anı Defteri, s. 15; "Mücahitleri Tanıyalım", Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.
- O. M. Koçaşoğlu, Anı Defteri, s. 5; "Mücahitleri Tanıyalım", Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.
- O. M. Koçaşoğlu, Anı Defteri, s. 11, 12; "Mücahitleri Tanıyalım". Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.
- O. M. Koçaşoğlu, Anı Defteri, s. 27; "Mücahitleri Tanıyalım.", Kuva-yı Milliye, Yıl: 2, Sayı: 19, Ekim 1959, s. 15.

EK 1. O.M.Koğlu'nun Kafkas ve Afyon cepeleri görev ve terhis tahsisatını bildirir belge.

EK 2. Şeyh Sait İsyanı nedeniyle Osman Muzaffer Bey'e gelen sefer emri.

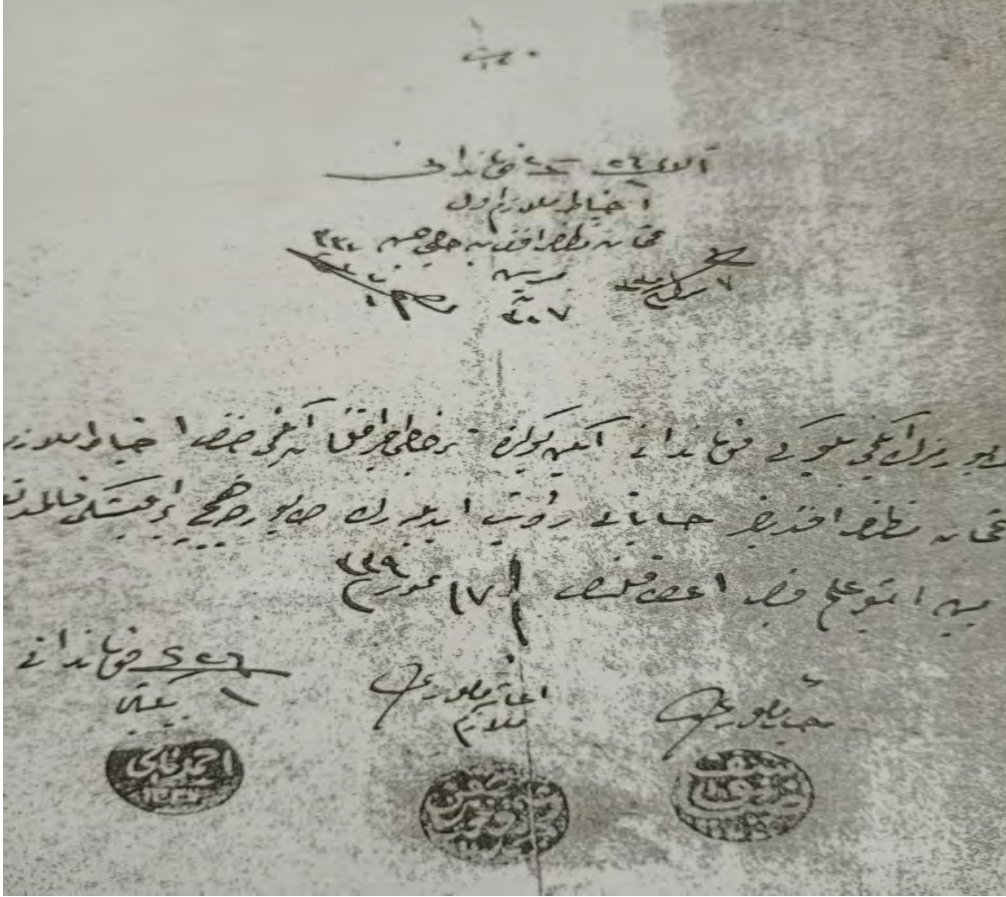
EK 4. Savaşta yaralandıktan sonra tedavi ve taburcu edildiğine dair belge

وکیل ملک قورانی
مدیر اول
عمدیة تلفتہ بہ صاحبہ
رہنہ
۱۹۱۷

مادہ دہ کتبہ مورخہ ۱۹۱۷ء کو جہانگیر خان صاحبہ کے ہاں
کے خلاف ایک سے لویہ اور ایک ۱۹۱۷ء
۱۹۱۷ء
۱۹۱۷ء
۱۹۱۷ء

۱۹۱۷ء

EK 5. Alay 26/1 Kumandanı Binbaşı Ahmed Naci imzasıyla, Osman Muzaffer Bey'e verilen terhis tezkeresi

EK 6. Mersin'de 3. Eshab-ı Kehf Muharebesi'nde şehit düşen kahraman Gözneli Gök Mehmet için dikilen anıt

Yazar Hakkında / About Author

Prof. Dr. Kemal ÇELİK |

kemalcel01[at]gmail.com | ORCID: 0000-0002-5259-9911

1947'de Adana'da doğdu. 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi Kürsüsünden mezun olarak lise öğretmenliği yaptı. Açılan bir sınavı kazanarak 1984'te Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümüne Öğretim Görevlisi olarak atandı. Girdiği sınavları kazanarak; 1986'da Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde başladığı Yüksek Lisans Programını 1989'da; 1990'da İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde başladığı Doktora Programını 1993'te tamamlayarak 1994'te Yrd. Doç. Dr. oldu. 1996'da Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Tarih Eğitimi Bölümü Anabilimdalı Başkanlığı yaptı. 1997-1998'de aynı üniversitede Atatürk Araştırma Merkezi Müdürvekilliği görevine getirildi. 1998'de emekli olarak Başkent Üniversitesi Atatürk Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğüne Dr. Öğretim Görevlisi olarak atanan Dr. Kemal Çelik, 22 Haziran 2010'da Yrd. Doç. Dr. ve 29 Haziran 2010'da Cumhuriyet Tarihi alanında Doç. Dr. olmuştur. Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon, Sinema Bölümüne önce Doç. Dr., Beş yıllık süre sonrası bu kez yine aynı bölüme 01.12.2015'te Prof. Dr. olarak atanmıştır. Görev yaptığı üniversiteler ile AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi adına konferanslar vermiştir. Kitaplar ve makaleler yazmış, kitap editörlüğü yapmıştır. Katıldığı ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve panellerde bildiriler sunmuş, Bilim ve Düzenleme Kurulları üyeliklerinde bulunmuş, Oturum Başkanlıkları ve hakemlikler yapmıştır. Prof. Dr. Kemal ÇELİK, 2013-2016 yılları arasında 3 yıl süreyle Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmıştır. Kemal ÇELİK, 04.07.2017 tarihinde atandığı Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyeliği ve Turizm Fakültesi Dekan vekilliği görevlerini yürütmüş, 15 Haziran 2022'de emekli edilmiştir. Çelik'in Millî Mücadele'de Adana ve Havalisi (1918-1922), Mut Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Karar Defteri ve Millî Mücadele'de Mut, Bir Kitap Dostu Ali Emiri Efendi (1857-1924) gibi çok sayıda kitabı, makale, kongre ve sempozyum bildirileri bulunmaktadır.

Prof. Dr. Kemal ÇELİK |

kemalcel01[at]gmail.com | ORCID: 0000-0002-5259-9911

He was born in Adana in 1947. He graduated from Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Modern History in 1973 and worked as a high school teacher. After passing an exam, he was appointed as a lecturer to Dicle University, Faculty of Education, Department of History in 1984. By passing the exams he took; He started his master's degree program at Ankara University Turkish Revolution History Institute in 1986 and completed it in 1989; He completed the Istanbul University Institute of Social Sciences Doctoral Program, which he started in 1990, in 1993 and became an Assist in 1994. Assoc. Dr. happened. In 1996, he served as Head of the Department of History Education at Dicle University Faculty of Education. In 1997-1998, he was appointed as the Deputy Director of the Atatürk Research Center at the same university. He gave conferences on behalf of the universities where he worked and AKDITYK Atatürk Research Center. He wrote books and articles and edited books. He presented papers in national and international congresses, symposiums and panels he attended, was a member of the Scientific and Organizing Committees, served as Session Chairs and referees. Prof. Dr. Kemal ÇELİK served as a Member of the Scientific Board of the Atatürk Research Center of the Atatürk Higher Institution of Culture, Language and History for 3 years between 2013 and 2016. Kemal ÇELİK was appointed on 04.07.2017, served as a faculty member of the History Department of Gümüşhane University, Faculty of Letters and Deputy Dean of the Faculty of Tourism, and was retired on 15 June 2022. Çelik has many books, articles, congresses and symposium proceedings such as Adana and Its Surroundings in the War of Independence (1918-1922), Adana and Its Surroundings in the War of Independence (1918-1922), Mut Defense of Law Society Decision Book and Mut in the War of Independence, A Friend of the Book Ali Emiri Efendi (1857-1924).